

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI**

***SHIRIN SADIKOVA
HULKAROY BOLTABOYEVA***

XORIJLIKLAR UCHUN O‘ZBEK TILI

**(BOSHLANG‘ICH KURS)
(o‘quv qo‘llanma)**

Toshkent – 2025

UO‘K 811.512.133'243(075.8)

KBK 81.2O'zb(075.8)

S 18

Sadiqova, Sh.

Xorijliklar uchun o‘zbek tili [Matn]: o‘quv qo‘llanma /
Sh.Sadikova, H.Boltaboyeva. –Toshkent: Muharrir nashriyoti,
2025. – 160 b

ISBN 978-9910-716-85-0

UO‘K 811.512.133'243(075.8)

KBK 81.2O'zb(075.8)

Mas’ul muharrir:

Sh. Sharasulova,

filologiya fanlari nomzodi

Taqrizchilar:

G. Rixsiyeva,

filologiya fanlari nomzodi, professor;

B.Abdushukurov,

filologiya fanlari doktori, professor;

J.Shabanov,

filologiya fanlari nomzodi, dotsent

Kitob Turkshunoslik tadqiqotlar markazi rahbari dotsent
J.K.Shabanov bilan hamkorlikda tayyorlandi.

*Ushbu o‘quv qo‘llanma O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta
maxsus ta’lim vazirligining 2021-yil 25-dekabrda 538-sonli
buyrug‘iga asosan nashrga tavsiya etilgan.*

ISBN 978-9910-716-85-0

© Sh.B. Sadikova, H.H.Boltaboyeva.

© «Muharrir nashriyoti», Toshkent, 2025

Mazkur o'quv qo'llanma o'zbek madaniyati va tilini jadal sur'atlarda o'rganishni xohlovchi xorijliklar uchun mo'ljallangan.

Qo'llanmadan o'rin olgan har bir dars muayyan mavzuga bag'ishlangan grammatik va leksik materialdan iborat. Ushbu materiallar o'rganuvchida og'zaki va yozma nutq ko'nikmalarini shakllantirishga yo'naltirilgan.

Qo'llanmadan o'rin olgan matnlar o'quvchini o'zbek xalqi madaniyati bilan yaqindan tanishtiradi. Jami qo'llanmada to'plangan ma'lumotlar boshlang'ich darajani egallash uchun qaratilgan.

This study guide is intended for foreigners wishing to study intensively the Uzbek language and culture. The manual consists of lessons, each of which is devoted to a specific topic, and also contains lexical and grammatical material. These materials are aimed at developing students' skills in speaking and writing. The selected texts closely acquaint students with the culture of the Uzbek people. All materials of the manual are aimed at mastering the initial level of knowledge of the language.

Данное учебное пособие предназначено для иностранцев желающих изучать интенсивно узбекский язык и культуру. Пособие состоит из уроков, каждый из которых посвящён определённой теме, а так же содержит лексический и грамматический материал. Данные материалы направлены для формирования у изучающих навыков устной и письменной речи. Подобранные тексты тесно знакомят изучающих с культурой узбекского народа. Все материалы пособия направлены на овладение начального уровня знаний языка.

Çalışma rehberi Özbek medeniyeti ve dilini kısa bir sürede öğrenmeyi amaçlayan yabancı uyruklular için hazırlanmıştır.

Bu yardımcı ders kitabında yer alan her bir ders, belirli konuya yönelik dil bilgisi ve leksik materyallerden oluşmaktadır. Bu materyaller öğrencide sözlü ve yazılı ifade becerilerini geliştirmeye yöneliktir.

Yardımcı ders kitabında yer alan metinler, öğrencinin özbek medeniyeti ile yakından tanıştırmaktadır. Bu eserdeki bilgiler başlangıç derecesine yöneliktir.

KIRISH

Hozirda butun dunyoda o‘zbek tilini o‘rganishga alohida ahamiyat berilmoqda. Xorijlik yoshlarning o‘zbek tilini o‘rganishga bo‘lgan ishtiyoqi, havasi kuchli. O‘zbekistonda turli sohalarda, jumladan san’at, ta’lim, tadbirkorlik, siyosat bobida o‘z faoliyatini olib borish istagida bo‘lgan xorijliklar davlat tilini mukammal bilishga intilmoqdalar.

O‘zbek tilini intensiv o‘qitishning tizimli yondashuvini ta’minlagan holda o‘quv dasturi va o‘quv qo‘llanma ishlab chiqish zarurati bor. Yangi zamonaviy o‘quv dasturlarida o‘zbek tili ta’limiga tizimli yondashish orqali til o‘rgatish jarayonini kompleks ravishda tashkil etish maqsadga muvofiq bo‘ladi. Bugungi kunda O‘zbekistonning qator oliy ta’lim muassasalarida, xususan, Toshkent davlat sharqshunoslik universitetida o‘zbek tilini intensiv o‘qitish borasida uzoq yillik tajriba mavjud. To‘plangan tajribaga suyangan holda xorijliklarga o‘zbek tilini o‘rgatishga mo‘ljallangan qator o‘quv adabiyotlar yaratilmoqda. Mazkuq o‘quv qo‘llanma ham shular jumlasidandir.

U o‘zbek tilini intensiv o‘qitishning boshlang‘ich bosqichi uchun mo‘ljallangan. Unda eng oson grammatik materiallar yordamida o‘zbek tilini o‘rgatish ko‘zda tutilgan. O‘quv qo‘llanmaning maqsadi o‘zbek tilidagi eng sodda va keng iste’moldagi grammatik qoliplarni o‘rgatish orqali og‘zaki va yozma nutqni shakllantirishdir. Qo‘llanmada til o‘rganishning boshlang‘ich bosqichida zarur bo‘ladigan leksik material berilgan. Qo‘llanmadan 8 ta dars o‘rin olgan bo‘lib, har bir dars 2 ta mashg‘ulotga mo‘ljallangan. Mashg‘ulotda yangi grammatik

material, leksik birliklar va nutqiy qoliqlar, yangi material va ko‘nikmalarni mustahkamlash uchun mashqlar berib boriladi.

Ma’lumki, o‘zbek tilini xorijiy tili sifatida o‘rganayotgan talabalar uchun tilni bosqichma-bosqich o‘rganishning kompleks tizimini yaratishda grammatik materialni berish tartibi ahamiyatli. Tilni mukammal o‘rgatishda kompleks tizimli yondashuv zamonaviy o‘quv adabiyotlariga qo‘yiladigan asosiy talablardan sanaladi. Shularni inobatga olgan holda nutqni shakllantirishda eng zarur grammatik bilimlarni mantiqiy izchillikda berish, boshlang‘ich bosqichda eng sodda gap qurilmalarini ifodalagan grammatik material tanlanib, ular yordamida oddiy so‘zlashuv ko‘nikmalari va ma’lum nutqiy mavzularda o‘z fikrlay olishni shakllantirish nazarda tutilgan.

Mualliflardan

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASINING
DAVLAT MADHIYASI
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ГИМН РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН
NATIONAL ANTHEM OF REPUBLIC OF UZBEKISTAN
ÖZBEKİSTAN CUMHURİYETİNİN DEVLET MARŞI**

Abdulla Oripov *so‘zi*

Mutal Burhonov *musiqasi*

Serquyosh, hur o‘lkam, elga baxt, najot,
Sen o‘zing do‘stlarga yo‘ldosh mehribon!
Yashnagay to abad ilm-u fan, ijod,
Shuhrating porlasin toki bor jahon!

Oltin bu vodiylar jon O‘zbekiston,
Ajdodlar mardona ruhi senga yor!
Ulug‘ xalq qudrati jo‘sh urgan zamon
Olamni mahliyo aylagan diyor!

Bag‘ri keng o‘zbekning o‘chmas iymoni,
Erkin, yosh avlodlar senga zo‘r qanot!
Istiqlol mash’ali, tinchlik posboni,
Haqsevar ona yurt, mangu bo‘l obod!

Oltin bu vodiylar jon O‘zbekiston,
Ajdodlar mardona ruhi senga yor!
Ulug‘ xalq qudrati jo‘sh urgan zamon
Olamni mahliyo aylagan diyor!

1- DARS/ УРОК 1/ LESSON 1/ 1 DERS

1.ALIFBO / АЛФАВИТ / ALPHABET/ALFABE

LOTIN YOZUVIGA ASOSLANGAN O‘ZBEK ALIFBOSI

УЗБЕКСКИЙ АЛФАВИТ ОСНОВАННЫЙ НА

ЛАТИНСКОЙ ГРАФИКЕ

UZBEK ALPHABET BASED ON LATIN GRAPHICS

LATIN YAZISINA ESAS OLAN ÖZBEK ALFABESİ

Aa

Anor / Гранат / Pomegranate / Nar

Bb

Bayroq / Флаг / Flag / Bayrak

Dd

Daraxt / Дерево / Tree / Aғaç

Ee

Erkak / Мужчина / Man / Erkek

Ff

Favvora / Фонтан / Fountain / Fıskiye

Gg

Gul / Цветок / Flower / Çiçek

Hh

Harf / Буква / Letter / Harf

И

It / Собака / Dog / Köpek

Ј

Јо'ја / Цыплёнок / Chicken / Сивсiv

К

Ко'улак / Платье / Dress / Elbise

Л

Лимон / Лимон / Lemon / Limon

Mm

Маутун / Обезьяна / Monkey / Маутун

Nn

Non / Хлеб / Bread / Екмек

Oo

Oy / Луна / Moon / Ау

Pp

Paуроq / Носки / Sock / Çorap

Qq

Qalam / Карандаш/ Pencil / Kalem

Rr

Rasm / Картина / Picture / Resim

Ss

Savat / Корзина / Basket / Sepet

Tt

Tarvuz / Арбуз / Watermelon / Karpuz

Uu

Uzum / Виноград / Grapes / Üzüm

Vv

Varrak / Бумажный змей / Kite / Uçurtma

Xx

Xarita / Карта / Map / Harita

Yy

Yigit / Парень / Guy / Yiğit

Zz

Bright Spark

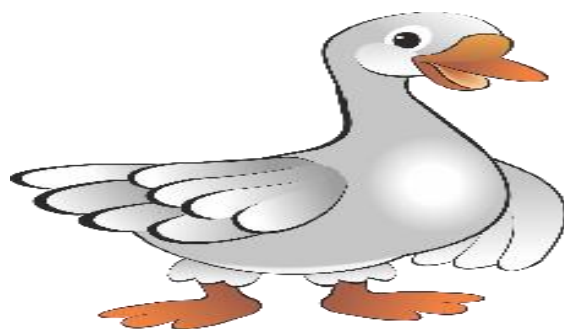
Zirak / Серьга / Earring / KÛpe

O‘o‘

O‘yinchoq / Игрушка / Toy / Oyuncak

G‘ g‘

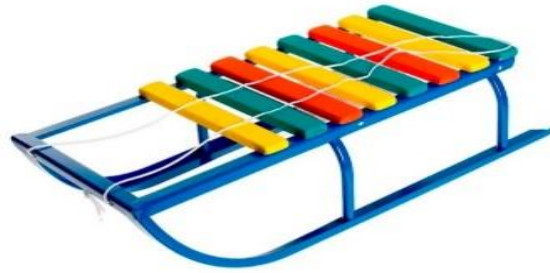
G‘oz / Гусь / Goose / Kaz

Sh sh

Shippak / Тапок / Slipper / Terlik

Ch ch

Chana / Сани / Sleigh / Kızak

Ng ng

Dengiz / Mope / Sea / Deniz

Lotin yozuvi asosidagi o‘zbek alifbosida 26 ta harf va 3 ta harfiy birikma mavjud.

В узбекском алфавите основанном на латинской письменности имеется 26 букв и 3 буквенных сочетаний.

The Uzbek alphabet based on the Latin script has 26 letters and 3 letter combinations.

Latin yazısı esastndaki Özbek alfabesinde 26 harf vardır ve 3 tane birleşik harf bulunmaktadır.

O‘zbek alifbosida unli va undosh tovushlar farqlanadi.

В узбекском языке различаются гласные и согласные звуки.

In the Uzbek language, vowels and consonants are distinguished.

Özbek alfabesinde ünlü ve ünsüz sesler fark edilir.

Unli tovushlar (гласные звуки, vowels, ünlüler):

a, o, u, i, e, o‘.

Undosh tovushlar (согласные звуки, consonants, ünsüzler):

b, v, g, d, j, z, m, l, n, p, r, s, t, f, x, ch, sh, q, g‘, h.

O‘zbek tilida urg‘u odatda oxirgi bo‘g‘inga tushadi.

В узбекском языке обычно последний слог является ударным.

In Uzbek language usually last syllable is stressed.

Özbekçede vurgu genellikle son hecede olur.

1-Mashq / Упражнение 1 / Exercise 1 / 1 Alıştırma

Quyidagi so‘zlarni eslab qoling va to‘g‘ri talaffuz qiling.

Запомните следующие слова и научитесь правильно их произносить.

Memorize the following words and learn how to pronounce them correctly.

Aşağıdaki kelimeleri aklınızda tutun ve doğru telaffuz edin.

archa – ёлка – Christmas tree – çam ağacı

anor – гранат – pomegranate – nar

baliq – рыба – fish – balık

bahor – весна – spring – ilkbahar

bayroq – флаг – flag – bayrak

daraxt – дерево – tree – ağaç

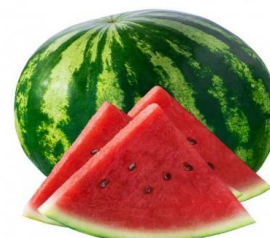
gul – цветок – flower – çiçek

olma – яблоко – apple – elma

kitob – книга – book – kitap

eshik – дверь – door – kapı

2-mashq / Упражнение 2 / Exercise 2 / 2 Alıştırma
Rasmlarga mos soʻzlarni tanlang.
Подберите слова к картинкам.
Match words to pictures.
Resimlerle uygun kelimeleri eşleştiriniz.

3-Mashq / Упражнение 3 / Exercise 3 / 3 Alishirma
So‘zlarni to‘g‘ri talaffuz qiling va yod oling.

Правильно произнесите и выучите слова.

Pronounce the words correctly and learn them by heart.

Kelimeleri dog‘ru telaffuz edin ve ezberleyiniz.

Choynak, xarita, chang‘i, choy, muhabbat, qalam, g‘ildirak,
qor, qalpoq, g‘oz, g‘altak, xat, qog‘oz, hikoya, hamma, chiroyli,
bahor, baho, imtihon, chavondo, zirak, g‘alaba, sochiq, himoya.

4-mashq / Упражнение 4 / Exercise 4 / 4 Alishirma
Quyidagi so‘zlarga urg‘u qo‘ying va ularni to‘g‘ri o‘qing.

Прочитайте следующие слова и поставьте ударение.

Put a stress and pronounce the words correctly.

**Aşağıdaki kelimelerde vurguları belirleyip onları dog‘ru
şekilde okuyunuz.**

Aql, savat, sadoqat, osmon, oila, o‘lka, o‘rmon, olmos, olma,
yumshoq, vatan, varrak, yurtboshi, ipak, ertak, maktab,
muhabbat, hamshira, hamma, harf, xursand, xat, g‘alaba, g‘urur,
g‘ayrat, g‘arb, qattiq, qalam, qariya.

5-mashq / Упражнение 5 / Exercise 5 / 5. Alishirma

**Quyidagi so‘zlarni bo‘g‘inlarga ajrating. Разделите
следующие слова на слоги. Divide the words into syllables.**

Aşağıdaki kelimeleri hecelerine ayırınız.

Namuna/ Образец/ Example : im-ti-hon / Örnek

Bahor

bolalar

gulzor

oila

choynak

daraxt

o'quvchi

universitet

ko‘ylak

Kuchukcha

haydovchi

Qalam

sotuvchi

shifokor

talaba

rassom

6-mashq / Упражнение 6 / Exercise 6 / 6. Alıştırma

Soʻzlarni oʻqing va “oʻ”, “q”, “gʻ” tovushlarining talaffuziga eʼtibor bering.

Прочитайте следующие слова и обратите внимание на произношение звуков “oʻ”, “q”, “gʻ”.

Read the following words and pay attention to pronunciation of the sounds “oʻ”, “q”, “gʻ”.

Kelimeleri okuyun ve “oʻ”, “q”, “gʻ” seslerinin telaffuzuna dikkat ediniz.

oʻzbek	qoʻl	toʻrt	gʻalaba
oʻyin	qoʻgʻirchoq	oʻgʻil	soʻramoq
oʻrik	qoʻlqop	gʻoz	gʻam
oʻrmon	toʻqqiz	toʻqson	gʻor
oʻq	toʻy	soʻz	qarmoq

Topshiriq / Задание / Task / Görev

Tez aytishlarni yodlang.

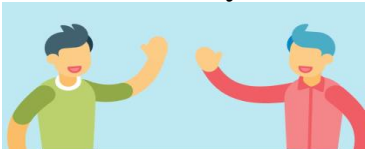
Выучите скороговорки.

Learn by heart tongue-twisters.

Tekerlemeleri ezberleyiniz.

1. Gʻani gʻildirakni gʻizillatib gʻildiratdi.
2. Oq choynakka oq qorqoq, koʻk choynakka koʻk qorqoq.

2. SALOMLASHISH-XAYRLASHISH
ПРИВЕТСТВИЕ- ПРОЩАНИЕ
GREETINGS – FAREWELL
SELAMLAŞMA – VEDALAŞMA

Assalomu alaykum - vaalaykum assalom.	Здравст- вуйте	Hello 	Selâmünaleykum. -Aleykümselam.
Salom.	Привет!	Hi 	Merhaba.
Ahvollaringiz yaxshimi?/ Yaxshimisiz?	Как вы?	How are you? 	Nasılsınız? İyi misiniz?
Xayr	До свидания.	Good bye 	Güle güle.
Ertagacha xayr	До завтра.	Till tomorrow 	Yarın görüşürüz.
Kechirasiz, men ketishim kerak.	Извините, мне надо идти.	Sorry, I have to go 	Affedersiniz, benim gitmem gerekiyor.
Ko‘rishguncha xayr	До встречи.	See you 	Görüşmek üzere

1-mashq / Упражнение 1 / Exercise 1 / 1. Alıştırma
Dialogni o‘qing.

Прочитайте диалог.

Read the dialog.

Diyaloğu okuyunuz.

Otabek: Assalomu alaykum, ahvollaringiz yaxshimi? Kumush.

Kumush: Yaxshi rahmat. O‘zingiz yaxshimisiz?

Otabek: Rahmat men ham yaxshiman.

Kumush: Kechirasiz, men ketishim kerak darsim bor.

Otabek: Ko‘rishguncha, darsga yaxshi boring.

Kumush: Rahmat xayir.

2-mashq / Упражнение 2 / Exercise 2 / 2 Alıştırma
Nuqtalarni o‘rnini to‘ldiring.

Дополните места точек.

Full the gaps.

Boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

Zaynab: Assalomu alaykum,yaxshimi? Kumush.

Kumush: O‘zingiz yaxshimisiz?

Zaynab: Rahmat men

Kumush:, men ketishim kerak.

Zaynab:.....

Kumush: Rahmat

3-mashq / Упражнение 3 / Exercise 3 / 3 Alıştırma
Matni o‘qing va tarjima qiling.

Прочитайте и переведите текст.

Read and translate the text.

Metni okuyunuz ve çeviriniz.

Assalomu aleykum. Buvijon, yaxshimisiz? Vaalaykum assalom. Bolajonim, o‘zing yaxshimisan? Yaxshi, rahmat. Bolam, qayerga ketayapsan? Maktabga. Kitob, daftarlaringni oldingmi? Ha, buvijon hamma narsamni sumkamga joylaganman. Juda yaxshi, besh bahoga o‘qingin. Rahmat, buvijon, yaxshi o‘tiring, xayir.

3.TANISHUV
ЗНАКОМСТВО
ACQUITANCE
TANIŞMA

<p>Assalomu alaykum (Salom)</p> 	<p>Здравствуйте ! (Здравствуй, привет)</p>	<p>Hello</p> 	<p>Merhaba</p>
<p>Yaxshimisiz?</p>	<p>Как вы?</p>	<p>How are you?</p> 	<p>Nasılsınız?</p>
<p>Mening ismim ...</p>	<p>Моё имя...../ меня зовут...</p>	<p>My name is...</p> 	<p>Benim adım...</p>

Sizning ismingiz nima?	Как ваше имя? / Как вас зовут?	What is your name? 	Sizin adınız ne?
Tanishganimdan xursandman	Рад знакомству.	Nice to meet you	Tanıştığıma memnun oldum
Siz bilan tanishganimdan xursandman	Рад знакомству с Вами.	Nice to meet you 	Sizinle tanıştığıma memnun oldum
So‘rasam maylimi?	Мог вас спросить. / Можно задать вопрос?	May I ask you? 	Bir şey sorabilirmiyim?
Kechirasiz, kechiring / UZR	Извините.	Sorry 	Affedersiniz/ Özür dilerim/ Pardon
Rahmat, arzimaydi	Спасибо, не за что.	Thanks, not at all 	Teşekkür ederim/ Teşekkürler Bir şey değil! /Önemli değil.
Afsus	Жаль	It's a pity 	Maalesef

NAMUNA/ ПРИМЕР/ EXAMPLE/ ÖRNEK:

TANISHUV

Assalomu alaykum, mehmon!

Vaalaykum assalom!

Yaxshimisiz?

Rahmat, yaxshi.

Siz qayerdan keldingiz?

Men Xivadan keldim. Ismim Anora.

Juda yaxshi. Mening ismim Barno.

Barno siz kimsiz?

Men talabaman.

Qayerda o‘qiysiz?

Men Toshkent davlat sharqshunoslik universitetida o‘qiyman.

Tanishganimdan juda xursandman.

Men ham.

1-mashq / Упражнение 1 / Exercise 1 / 1 Alıştırma

Dialogni o‘qing.

Прочитай диалог.

Read the dialog.

Diyaloğu okuyunuz.

Alpomish: Assalomu alaykum, mening ismim Alpomish. Sizning ismingiz nima?

Toxir: Vaalaykum assalom Mening ismim Toxir. Siz bilan tanishganimdan xursandman.

Alpomish: Men ham xursandman.

Toxir: Ahvollaringiz yaxshimi?

Alpomish: Yaxshi, rahmat.O‘zingiz yaxshimisiz?

Toxir: Yaxshi, rahmat. Alpomish qayerliksiz?.

Alpomish: Buxorolikman.

Toxir: Xush kelibsiz.

Alpomish: Xush vaqt bo‘ling.

2-mashq / Упражнение 2 / Exercise 2 / 2. Alıştırma

Dialogni to‘ldiring.

Дополните диалог.

Full the gaps.

Diyaloglarda yer alan boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

Nodira: Assalomu alaykum.

Zuxra: Vaalaykum

Nodira: Mening Nodira. Sizning ?

Zuxra: Ahvollaringiz yaxshimi?

Nodira: Yaxshi, rahmat.O‘zingiz yaxshimisiz?

Zuxra: Yaxshi, rahmat. Alpomish?

Nodira: Buxorolikman.

Zuxra: Xush kelibsiz.

Nodira:bo‘ling.

4. KISHI ISMLARI
ИМЕНА СОБСТВЕННЫЕ
PROPER NAMES
KIŞI İSİMLERİ

AYOL	ERKAK
Aziza	Aziz
Anora	Anvar
Barno	Baxtiyor
Gavhar	Bahodir
Gulchehra	Bahrom
Gulnoza	Nozim
Umida	Olimjon
Dilfuza	Shuhrat
Shoira	Kamoliddin
Sanobar	Farxod
Ra'no	Faxriddin
E'zoza	Qudratilla
Nodira	Izzatilla
Nargiza	Najmiddin
Fozila	Ikrom
Durdona	Kozim
Shahzoda	Farrux
Nilufar	Sobitjon
Ozoda	Umid
Muyassar	Mahmud

**5. ROZILIK
СОГЛАСИЕ
CONSENT
RAZILIK**

Roziman	Я согласен	I agree	Kabul ediyorum.
Ha, albatta	Да, конечно	Yes, of course	Evet, elbette
Albatta	Конечно / обязательно	Sure	Elbette, tabi
Ho‘p, bo‘pti	Ладно, хорошо	Ok	Peki, tamam
To‘g‘ri	Правильно	Correct	Doğru
Tushunarli	ПОНЯТНО	Understandable	Anlaşıldı

7-mashq / Упражнение 7 / Exercise 7/ 7. Alıştırma

Savollarga javob bering. Ответьте на вопросы.

Answer the questions. Sorulara cevap veriniz.

Образец / Namuna/ Example/ Örnek

Bu kim? – Bu talaba.

Bu nima? – Bu varrak.

Ayol, ko‘ylak, Umida, o‘qituvchi, oshpaz, it, arra, Anvar, lug‘at, ona, xona, erkak, uka, uzum, haydovchi, ayiq, soat, Ra’no, amaki, jiyan, non, gul, zirak, hamshira, olma, soyabon, kitob, uy, opa, aka, singil.

2-DARS / УРОК 2 / LESSON 2 / 2 DERS

1.TOVUHLARNI FARQLASHNI O‘RGANAMIZ УЧИМСЯ РАЗЛИЧАТЬ ЗВУКИ LEARN HOW TO DISTINGUISH SOUNDS SESLERI FARK ETMESINI ÖĞRENECEĞİZ.

1-mashq / Упражнение 1 / Exercise 1 / 1. Alıştırma

[q] va [x, h] tovushlarining talaffuziga e’tibor bergan holda so‘zlarni o‘qing. Прочитайте слова, обращая внимания на произношение звуков [q] и [x, h]. Read the words, paying attention to the pronunciation of the sounds [q] and [x, h]. [q] ve [x, h] seslerinin telaffuzuna itibar ederek kelimeleri okuyunuz.

hol – xol	qor – xor
qol – hol	qo‘l – ho‘l
hush – xo‘sh	qur – hur
hush – xush	qum – xum

2-mashq / Упражнение 2 / Exercise 2 / 2. Alıştırma

o‘, o, k, q harflari qatnashgan so‘zlarni o‘qing va to‘g‘ri talaffuz qilishni o‘rganing. Прочитайте и учитеcь правильно произносить слова, содержащие буквы o‘, o, k, q. Read and learn how to pronounce the words which include letters o‘, o, k, q. o‘, o, k, q harflerinin bulunduğu kelimeleri okuyunuz ve doğru telaffuzlarını öğreniniz.

O‘: so‘z, so‘ng, ko‘tarmoq, o‘q, o‘rganmoq, o‘yinchoq.

O: olma, non, olmoq, oq, osmon, olim.

K: ko‘ylak, ko‘k, ko‘rmoq, ko‘ptok, kutmoq, kutubxona.

Q: qalam, qaramoq, qaldirg‘och, qamish, qaytmoq, qafas.

3-mashq / Упражнение 3 / Exercise 3 / 3. Alıştırma.

Quyidagi soʻzlarni toʻgʻri talaffuz qilishni mashq qiling.

Упражняйтесь правильно произносить приведенные ниже слова. Exercise to pronounce the words below correctly.

Aşağıdaki kelimelerin doğru telaffuzlarını öğreniniz.

A: asal, alla, ana, arra, ayiq, ayol, agar, aziz, aytmoq, avval, ayuor, ammo, aniq, ancha, asr, asar, antiqa, afsus;

O: olov, ovqat, odat, odatda, olim, oson, oila, ota, ona, olam, olti oltmish, oltin, omoch, oq, oppoq, orzu, olma;

I: inson, ikki, ikkilanmoq, ilm, imtihon, iltimos, ittifoq, ip, issiq, ishlamoq, ish, ixtiro, iroda, ism, it, ipak;

U: uzum, uzun, uy, uxlamoq, uyqu, ukki, uka, u, ular, umr, uzr, umid, unut, usta, uchmoq, uchuvchi, ufq;

Oʻ: oʻzbek, oʻzgarmoq, oʻynamoq, oʻyin, oʻyinchoq, oʻn, oʻktam, oʻrmon, oʻrtoq, oʻtin, oʻttiz, oʻqimoq, oʻgʻri, oʻrik;

E: eng, egallamoq, eslamog, ezgulik, ekan, ekin, eshik, ertalab, ertak, erkak, eski, etik, etak, eshkak.

4-mashq / Упражнение 4 / Exercise 4 / 4. Alıştırma.

Nuqtalar oʻrniga mos harfni qoʻying. “o”, “oʻ”, “e”, “i”, “a”, “u”. Поставьте нужные буквы вместо точек. “o”, “oʻ”, “e”, “i”, “a”. Put correct letters instead of dots. Boşlukları uygun harflerle doldurunuz.

....rt...q, ... tmoq, q..l..m, ..sm...n,yin,rik, k.....ylak, ...sm,
...ss....q,p,sh...k, ...kk..., ...lt...,n, ...zr, ...k., ...s...l,
..ll..., ...st..., ...vq....t, ...dd...y, ...rz..., ...pp...q, ...t..., ...fq,
....rr....

5- mashq / Упражнение 5 / Exercise 5 / 5 Alıştırma

Rasmlardagi buyumlarni nomlang. Напишите название изображенных предметов. Write the names of the shown items. Görsellerin altlarındaki boşluklara uygun kelimeleri yazınız.

2. SANASHNI O'RGANAMIZ УЧИМСЯ СЧИТАТЬ LEARN TO COUNT SAYMAYI ÖRENECEĞİZ

Sonning 2 xil turi bor. Существует 2 вида числительных.
There are 2 types of numbers. Sayıların 2 çeşidi vardır.

1. Miqdor son *qancha? nechta? necha?* so'roqlariga javob bo'ladi.

Количественные числительные отвечают на вопросы *qancha? nechta? necha?*

Quantity numbers *qancha? nechta? necha?* are the answer of question.

Asıl sayı sıfatları "*qancha? nechta? necha?*" sorularına cevap verir.

2. Tartib son *nechanchi?* so'rog'iga javob bo'ladi va miqdor songa *-nchi, -inchi* qo'shimchalari qo'shilishi bilan hosil qilinadi.

Проядковые числительные отвечают на вопросы *nechanchi?* и образуются с помощью аффиксов *-nchi, -inchi*.

Order numbers *nechanchi?* are answer of question and They are made with adding *-nchi*, *-inchi* affixes. *Sıra sayı sıfatları nechanchi? sorusuna cevap verir ve asıl sayı sıfatları “-nchi, -inchi” eklerinin eklenmesiyle yapılır.*

Eslab qoling!

MİQDOR SON				
1	Bir	Один	One	Bir
2	Ikki	Два	Two	İki
3	Uch	Три	Three	Üç
4	To‘rt	Четыре	Four	Dört
5	Besh	Пять	Five	Beş
6	Olti	Шесть	Six	Altı
7	Yetti	Семь	Seven	Yedi
8	Sakkiz	Восемь	Eight	Sekiz
9	To‘qqiz	Девять	Nine	Dokuz
10	O‘n	Десять	Ten	On
20	Yigirma	Двадцать	Twenty	Yirmi
30	O‘ttiz	Тридцать	Thirty	Otuz
40	Qirq	Сорок	Forty	Kırk
50	Ellik	Пятьдесят	Fifty	Elli
60	Oltmish	Шестьдесят	Sixty	Altmış
70	Yetmish	Семьдесят	Seventy	Yetmiş
80	Sakson	Восемьдесят	Eighty	Seksen
90	To‘qson	Девяносто	Ninety	Doksan
100	Yuz	Сто	Hundred	Yüz
1000	Ming	Тысяча	Thousand	Bin

Eslab qoling!

TARTIB SON				
1-	Birinchi	первый	First	Birinci
2-	Ikkinchi	второй	Second	İkinci
3-	Uchinchi	Третий	Therid	Üçüncü
4 -	To‘rtinchi	Четый	Fourth	Dördüncü
5 -	Beshinchi	Пятый	Fiveth	Beşinci
6 -	Oltinchi	Шестой	Sixth	Altıncı
7 -	Yettinchi	Семой	Seventh	Yedinci
8 -	Sakkizinchi	Восемой	Eighth	Sekizinci
9 -	To‘qqizinchi	Девятый	Nineth	Dokuzuncu
10-	O‘ninchi	Десятый	Tenth	Onuncu
20 -	Yigirmanchi	Двадцать	Twentith	Yirminci
30 -	O‘ttizinchi	Тридцатый	Thirtith	Otuzuncu
40 -	Qirqinchi	Сороковой	Fortith	Kırkıncı
50 -	Elliginchi	Пятьдесятый	Fiftith	Ellinci
60 -	Oltmishinchi	Шестьдесятый	Sixtith	Altmışıncı
70 -	Yetmishinchi	Семьдесятый	Seventith	Yetmişıncı
80 -	Saksoninchi	Восемьдесят	Eightith	Seksenıncı
90 -	To‘qsoninchi	Девяностый	Ninetith	Doksanıncı
100-	Yuzinchi	Стый	Hundredth	Yüzüncü
1000-	Minginchi	Тысячный	Thousandth	Bininci

Topshiriq. Задание. Task. Görev

Berilgan sonlarni harflar bilan yozing. Данные числа пропишите буквами. Write the numbers in letters. Aşağıdaki rakamları harflerle yazınız.

5, 12, 80, 25, 40, 57, 11, 4, 55, 67, 100, 92, 41, 33, 26, 98,
1000, 109, 106.

6-mashq/ Упражнение 6 / Exercise 6 / 6 Alıştırma

Soʻz birikmalarini oʻqing va ikki guruhga boʻling.
 Прочитайте словосочитание и разделите на две группы.
 Read the phrases and devide two groups. Birleşik kelimeleri okuyunuz ve iki gruba ayırınız.

Miqdor son	Tartib son
ikki doʻst	birinchi qadam

Bitta gul, oʻninchi sinf, ikkinchi qavat, ikkita olma, sakkiz yosh, oʻn yil, birinchi muallim, beshinchi avtobus, yetti moʻjiza, ikki ming yigirma birinchi yil, beshinchi dars, ikki doʻst, uch hafta, birinchi uchrashuv, toʻrt yosh, yetti xazina.

3. OʻZBEK TILIDA KOʻPLIK MAʼNOSINING IFODALANISHI ВЫРАЖЕНИЕ МНОЕСТВЕННОГО ЧИСЛА В УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКЕ THE EXPRESSION OF THE PLURAL IN THE UZBEK LANGUAGE

ÖZBEKÇEDE ÇOĞUL ANLAMLARIN İFADE EDİLMESİ

Koʻplik maʼnosi *-lar* qoʻshimchasining qoʻshilishi bilan hosil boʻladi:

Kitob

kitob-lar,

qalam

qalam-lar

Множественное число существительных образуется:
с помощью аффикса *-lar*: *kitob-lar, odam-lar, olma-lar* и т. д.

The plural of nouns is formed: using the affix *-lar*:

kitob-lar, gul-lar, olma-lar, etc.

Çoğul anlamı *-lar* ekinin eklenmesi ile yapılır

Qator predmetlar sanalganda *-lar* oxirgi soʻzga qoʻshiladi:

uzum, anor va olmalar;

При перечислении ряда предметов аффикс *-lar* прибавляется к последнему слову:

uzum, anor va olmalar;

When listing a number of objects, the affix *-lar* is added to the last word:

uzum, anor va olmalar;

Birkaç nesne sayıldığında – *lar* kelimenin sonuna eklenir:

uzum, anor va olmalar;

Sonlar yodamida:

sakkizta olma, toʻrtta nok, uchta anor

С помощью числительных:

ikkita qalam, bitta kitob, beshta daftar.

Using numbers:

ikkita qalam, bitta kitob, beshta daftar.

Sayılar Yardamında:

sakkizta olma, toʻrtta nok, uchta anor

Numerativ soʻzlar yordamida:

ikki bogʻ koʻkat, bir hovush oltin

Нумеративных слов:

С помощью *olti nafar talaba, o'n tup daraxt.*

Numbering words:

olti nafar talaba, o'n tup daraxt.

Numarativ kelimeler yardımında:

olti nafar talaba, o'n tup daraxt.

Ravish yordamida:

oz muddat, kam pul .

С помощью наречий:

kam vaqt, ko'p ish и т. д.

Using adverbs:

kam vaqt, ko'p ish, etc.

Zarf yardımında:

oz muddat, kam pul .

Sondan keyin kelgan otlar *-lar* qo'shimchasini olmaydi:

o'nta odamlar, beshta noklar, to'qqizta daftarl.

Существительные, стоящие после числительных, не оформляются аффиксом *-lar*.

Ikkita kitoblar, uchta olmalar, beshta talabalar.

Nouns that come after the numbers do not have the *-lar* affix:

Ikkita kitoblar, uchta olmalar, beshta talabalar.

Sayidan sonra gelen adlar *-lar* ekini almaz:

o'nta odamlar, beshta noklar, to'qqizta daftarl.

BIRLIKNI, KO‘PLIKNI VA TO‘PLAMNI IFODALOVCHI SO‘ZLAR. СЛОВА ВЫРАЖАЮЩИЕ ЕДИНСТВО И МНОЖЕСТВО (ПРЕДМЕТОВ И ЛИЦ). THE EXPRESSION OF SINGULAR, PLURAL AND COLLECTING WORDS TEKİLİ, ÇOĞULU VE TOPLULUĞU İFADE EDEN KELİMELEER

<p align="center">Birlik Tekil</p>	<p align="center">ko‘plik çoğul</p>	<p align="center">to‘plam topluluk</p>
 <p align="center">gul</p>	 <p align="center">gular</p>	 <p align="center">guldasta</p>
 <p align="center">daraxt</p>	 <p align="center">daraxtlar</p>	 <p align="center">daraxtzor</p>
 <p align="center">olma</p>	 <p align="center">olmalar</p>	 <p align="center">olmazor</p>
 <p align="center">askar</p>	 <p align="center">askarlar</p>	 <p align="center">qo‘shin</p>

7-mashq / Упражнение 7 / Exercise 7 / 7 Alıştırma

Nuqtalar o‘rnini mos so‘zlar bilan to‘ldiring.

Вставьте нужные слова вместо точек.

Put correct word instead of dots.

Boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

..... qalamgul, yetti odam, tarvuz ,
qiz....., daraxt. qush..... uchmoqda, gul..... ochildi,
ikki.... kitob.

8-mashq / Упражнение 8 / Exercise 8 / 8 Alıştırma

Xatolarni toping.

Найдите ошибку.

Find mistakes.

Yanlışları tespit ediniz.

Yettita kitoblar, ikkita talaba, bir hovuch oltinlar, bir dona anorlar, to‘rtta xona, uch nafar odam, besh bog‘ ko‘katlar, kiyimlar, sakkiz tup daraxt, soatlar, o‘n dona olma, uch nafar kitob.

Topshiriq / Задание / Task / Ödev

Jonli va jonsiz narsalarga 20 tadan misol ayting.

Приведите по 20 примеров на одушевленные и неодушевленные предметы.

Give 20 examples for animate and inanimate objects.

Canlı ve cansız nesnelere 20 örnek veriniz.

3-DARS / УРОК 3 / LESSON 3 / 3 DERS

1. KIM? NIMA? QANDAY? КТО? ЧТО? КАК? WHO? WHAT? HOW? KIM? NE? NASIL? SO‘ROQSO‘ZLAR ВОПРОСИТЕЛЬНЫЕ СЛОВА QUESTION WORDS SORU KELİMELERİ

Kim?	Кто?	Who?	Kim?
Nima?	Что?	What?	Ne?
Qanday?	Какой?	How?	Nasıl?
Qachon?	Когда?	When?	Ne zaman?
Qayerda?	Где?	Where?	Nerede?
Qayerga?	Куда	Where?	Nereye?
Nima uchun?	Почему?	Why?	Niçin?
Nega?	Зачем?		Niye?
Nimaga?			
Qanday qilib?	Как?	How?	Nasıl?
Qanaqa?			
Nechta?	Сколько?	How many?	Kaç?
Qancha?		How much?	Ne kadar?
Qancha ko‘p?	Насколько	How much	Ne kadar
Qancha kam?	больше?	more?	çok?
	Насколько	How much	Ne kadar
	меньше?	less?	az?
Kimning?	Чей?	Whose?	Kimin?
Kimniki?			Kiminki?

Bu kim? Bu talaba.

Кто это? Это студент.

Who is it? This is a student.

Bu kim? Bu öğrenci.

Bu nima? Bukitob.

Что это? Это книга.

What is it? This is a book.

Bu ne? Bu kitap.

Bu qanday kitob? Bu qiziqarli kitob.

Это какая книга? Это интересная книга.

What book is this? This is an interesting book.

Bu nasıl bir kitap? Bu ilginç bir kitap.

Qachon kelasan? Bugun kelaman.

Когда придешь? Приду сегодня.

When will you come? I will come today.

Ne zaman geleceksin? Bugün geleceğim.

Qayerda o'qiysan? Universitetda o'qiyman.

Где учишься? Учусь в университете.

Where do you study? I study at university.

Nerede okuyorsun? Üniversitede okuyorum.

Qayerga ketyapsan? Uyga ketyapman

Куда идёшь? Иду домой

Where are you going? I am going home

Nereye gidiyorsun? Eve gidiyorum.

Bu kitob senga nima uchun (kerak)? O‘qish uchun
Для чего тебе эта книга? Для чтения
Why do you need this book? To read.
Bu kitap sana niçin gerek? Okumak için.

Qanday qilib kelding? Piyoda yurib keldim.
Как ты пришёл? Пришел пешком.
How did you come? I came on foot.
Nasıl geldin? Yürüyerek geldim.

Nechta kitob? Yigirmata
Сколько книг? Двадцать
How many books? Twenty
Kaç tane kitap? Yirmi

Bu Kimning kitobi? Bu mening kitobim
Чья эта книга? Это моя книга.
Whose book is this? This is my book
Bu kimin kitabı? Bu benim kitabım.

2. QAVM-QARINDOSHLIK NOMLARI
НАИМЕНОВАНИЕ РОДСТВА
RELATIONSHIP NAME
AKRABALIK ADLARI

Ota	Папа	Father	Baba
Ona	Мама	Mother	Anne
O'g'il	Сын	Son	Oğul
Qiz	Дочь	Daughter	Kız
Aka	Брат	Brother	Ağabey
Uka	Братик	Brother	Kardeş
Opa	Сестра	Sister	Abla
Singil	Сестренка	Sister	Kızkardeş
Tog'a	Дядя (по линии матери)	Uncle (on the mother's side)	Dayı
Hola	Тетя (по линии матери)	Aunt (on the mother's side)	Teyze
Amaki	Дядя (по линии отца)	Uncle (on the father's side)	Amca
Amma	Тетя (по линии отца)	Aunt (on the mother's side)	Hala
Jiyan	Племянник	Nephew	Yeğen
Nabira	Внук, внучка	Grandchild	Torun
Buvi	Бабушка	Grandfather	Nine
Buva	Дедушка	Grandmother	Dede
Bola	Ребёнок	Child	Çocuk

OILAM

Mening ismim Otabek.
Yigirma bir yoshdaman.
Men Toshkent davlat
sharqshunoslik
universiteti talabasiman.
Mening oilam bor.
Oilam besh kishidan
iborat. Otam, onam,
akam, men va singlim.

Otamning ismi Sobirjon. Ular ellik besh yoshdalar. Otam advakat. Onam ellik ikki yoshdalar. Ularning ismlari Kumush. Onam o'qituvchilar. Akam yigirma uch yoshda. Ularning ismlari Olimjon. Akam O'zbekiston milliy universiteti talabasi. Singlim o'n sakkiz yoshda. Uning ismi Hulkar. U Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti talabasi. Bizning oilamiz juda inoq.

Milliy - национальный --national - ulusal

Iborat - состоит- to consist of - ibaret

Inoq - дружный – friendly - içten

Iqtisodiyot - экономика - economy - ekonomi

Kishi - человек – human - kişi

Ism- имя - name – ad

3. KASB NOMLARI
НАЗВАНИЕ ПРОФЕССИЙ
NAME OF PROFESSION
MESLEKLER

O'qituvchi	Учитель	Teacher	Öğretmen
O'quvchi	Ученик	Student	Öğrenci
Shifokor, tabib	Врач, доктор, лекарь	Doctor	Doktor
Sotuvchi	Продавец	Seller	Satıcı
Haydovchi	Шофёр	Driver	Şoför
Ishchi	Рабочий	Worker	İşçi
Quruvchi	Строитель	Builder	Müteahhit
Tarjimon	Переводчик	Translator	Tercüman
Oshpaz	Повар	Cook, chief	Aşçı
Askar	Солдат	Soldier	Askeri
Harbiy	Военный	Military man	Asker
Injener, Muhandis	Инженер	Engineer	Mühendis
Tikuvchi	Швея	Seamstress	Terzi
Rassom	Художник	Painter	Ressam
Qo'shiqchi	Певец	Singer	Şarkıcı
Advakat	Адвокат	Advocate	Avukat
Prokuror	Прокурор	Public prosecutor	Savcı
Sudya	Судья	judge	Yargıç
Bog'bon	Садовник	gardener	Bahçıvan
Jurnalist	Журналист	journalist	Gazeteci
Stuardessa	Стюардесса	stewardess	Hostes
Zargar	Ювелир	jeweller	Kuyumcu

Topshiriq / Задание / Task / Görev

Matnni o‘qing va davom ettiring.

Прочитайте и продолжите текст.

Read and continue the text.

Metni okuyunuz ve devam ediniz.

KASBLAR

Dunyoda mashhur kasblar ko‘p: jurnalist, muhandis, advokat, aktyor, uchuvchi, shifokor... Ammo men kasb tanlashda qinalganman. Onam mening shifokor bo‘lishimni, otam esa muhandis bo‘lishimni xohlaganlar. Menga esa tarjimonlik yoqardi. Ammo men hozir jurnalistman. Ukam harbiy bo‘lishni xohlaydi. Akam katta bir restoranda oshpaz bo‘lib ishlaydi. Opam ham o‘z kasbining ustasi. U tikuvchi. Chiroyli ko‘ylaklar tikadi. Singlim qo‘shiqchilikni yoqtiradi. U “bulbulcha” bolalar guruhiga boradi.

Siz-chi qaysi kasbni tanlagan bo‘lardingiz?

Dunyo -мир- world - dünya

Mashhur -известный –famous - ünlü

Tanlashda -в выборе – in choosing - seçimde

Xohlamoq -желать- to wish - istemek

Yoqadi -нравится-to like-sevmek

Usta – мастер – master - usta

1-Mashq / Упражнение 1 / Exercise 1. / 1. Alıştırma

To‘g‘ri savol bering.

Правильно сформулируйте вопрос.

Formulate question correctly.

Soru ifadeleri ile doğru şekilde boşlukları doldurunuz.

Namuna / пример/ example / örnek

Kitob - nima? Odam -kim? Kam – qancha? oq –qanday?...

Qalam

Uka

Ozgina.....

Anora.....

Daftar

Bola.....

Katta

Oshpaz.....

Ona.....

Ko‘chaga

Farxod.....

Haydovchi.....

Soa t.....

Shahar

Chiroyli.....

Beshta

Ko‘p

Uyga.....

Institutda.....

2- mashq / Упражнение 2 / Exercise 2 / 2. Alıştırma

“U kim? Bu nima?” rasmlarni nomlang.

“Кто это? Что это?” Назовите картины.

“Who is it? What is it?” Name the pictures .

“O kim? Bu ne?” sorularına yönelik olarak görsellerin altlarına adlandırınız.

3- Mashq / упражнение 3 / Exercise 3 / 3. Alıştırma

Qavm-qarindoshlik nomlarini va kasb nomlarini alohida alohida ustunga ajratib yozing.

Запишите в отдельные столбцы слова означающие наименования родства и названия профессий.

Write in separate columns the words meaning the names of kinship and the names of professions.

Akrabalık adları ve meslek adlarını gruplandırınız.

Ota, haydovchi, oshpaz, uka, opa, jiyan, nabira, mutaxassis, o‘qituvchi, ona, aka, sotuvchi, olim, singil, muhandis, hamshira, tog‘a, shifokor, quruvchi, buvi, buva, ishchi, harbiy, amma, murabbiy, amaki, tarjimon, advokat, hola.

4.“-MI ?” SO‘ROQ YUKLAMASI

ВОПРОСИТЕЛЬНАЯ ЧАСТИЦА “-MI?”

INTERROGATIVE PARTICLE “-MI?”

“-mi” SORU EKİ

Bu oshpazmi? Это повар? Is this a cook? Bu Aşçı mi?

Bu kitobmi? Это книга? Is this a book? Bu kitap mi?

“-mi” so‘roq yuklamasi ishtirok etgan gapning inkor shakli “emas” to‘liqsiz fe’li yordamida yasaladi.

Отрицательная форма вопросительного предложения с частицей «-mi?» образуется при помощи недостаточного глагола «emas».

The negative form of the interrogative sentence with the particle "-mi?" formed by the insufficient verb "emas".

‘-mi?’ soru eki katılan kelimelerin olumsuz şekli “emas” (değil) imek fiili ile yapılır.

Bu kitob emasmi? Ha, bu kitob emas. Bu lugʻat.

Это не книга? Да, это не книга. Это словарь.

This is not a book? Yes, this is not a book. This is a dictionary.

Bu kitap değil mi? Evet, bu kitap değil. Bu bir sözlük.

4. KISHILIK (SHAXS) OLMOSHLARI

ЛИЧНЫЕ МЕСТОИМЕННИЯ

PERSONAL PRONOUNS

KİŞİ ZAMİRLERİ

Kishilik olmoshlari 1-,2-,3- shaxsning birlikda va ko‘plikda ifodalaydi.

Личные местоимения указывают на 1-е, 2-е, 3-е лицо в единственном и множественном числе.

Personal pronouns indicate the 1st, 2nd, 3rd person in the singular and plural.

Kişi zamirleri; birinci, ikinci ve üçüncü şahısların tekil ve çoğulları olarak ifade edilir.

I	Men talabaman / Я студент/ I am a student/ Ben öğrenciyim.	Biz talabamız / Мы студенты/ We are students / Biz öğrenciyiz.
II	Sen talabasan / Ты студент / You are a student / Sen öğrencisin.	Siz talabasız / Вы студенты/ You are students / Siz öğrencisiniz.
III	U talaba / Он (она) студент/ He (she) is a student/ O bir öğrencidir.	Ular talabalar / Они студенты/ They are students / Onlar öğrencilerdir.

Shaxs / лицо/ Person/ şahıs	Birlik / ед.число/ singular/ tekil	Ko‘plik / мн.число/ plural/ çoğul
I shaxs / лицо / person / şahıs	Men / я / I / ben	Biz / мы / we / biz
II shaxs / лицо/ person/ şahıs	Sen / ты / You / sen	Siz / вы / you / siz
III shaxs/ лицо/ person/ şahıs	U / он (она. оно) / he (she. It) / o	Ular /они / they / onlar

NAMUNA / ПРИМЕР/ EXAMPLE/ ÖRNEK

Men talabaman. Men o‘zbekman. Men Toshkentdanman.

Я студент. Я узбек. Я из Ташкента.

I am a student. I am uzbek. I am from Tashkent.

Ben bir öğrenciyim. Ben bir Özbekim. Ben Taşkentliyim.

Siz talabasizmi? (Siz talabamisiz?). Biz talabamiz.

Вы студенты? Мы студенты.

Are you students? We are students.

Siz öğrenci misiniz? Biz öğrenciyiz.

Siz shifokorsizmi? Biz shifokorlarmiz.

Вы доктора? Мы доктора

Are you doctors? We are doctors.

Siz doktor musunuz? Biz doktoruz.

Siz haydovchimisiz? Biz haydovchimiz.

Вы водители? Мы водители.

Are you drivers? We are drivers.

Siz şöför müsünüz? Biz şoförüz.

4-Mashq / Упражнение 4 / Exercise 4 / 4 Alıştırma

Nuqtalar o‘rnini to‘ldiring.

Дополните места точек.

Complete the sentences.

Doğru şekilde cümleleri tamamlayınız.

Men shifokor....

U havdovchi.....

Siz talaba.....?

Biz oshpaz.....

Ular mehmon....?

Sen ishchi.....?

5-mashq / Упражнение 5 / Exercise 5 / 5. Alıştırma

So‘roq va inkor shaklga o‘zgartiring.

Поменяйте предложения на вопросительные и отрицательные формы.

Change sentences to interrogative and negative forms.

Soru ve olumsuz şekilleriyle değiştiriniz.

Men hamshiraman. Ular mehmon. Biz shifokorlarmiz. Sen talabasan. U sotuvchi. Biz olimlarmiz. Siz harbiysiz. Ular ishchi. Biz mutaxassislarmiz.

5. KO‘RSATISH OLMOSHLARI УКАЗАТЕЛЬНЫЕ МЕСТОИМЕНЕНИЯ DEMONSTRATIVE PRONOUNS İŞARET ZAMİRLERİ

ед. ч./birlik/singular/ tekil	мн. ч./ ko‘plik /plural/ çoğul
U /ТОТ, та, то / that / o	ular / они, те / those/ onlar
bu / ЭТОТ, эта, это / this / bu shu -ЭТО, ВОТ ЭТО /this / şu	bular / эти / these/ bunlar shular / эти, вот эти/ these/ şunlar
O‘sha /ТОТ САМЫЙ, та самая / thatsame/o	o‘shalar / те самые / those same/onlar
bunday / вот так / like that / böyle shunday / так / so/ şöyle o‘shanday / так же / same / öyle	

Olmoshlarga *mana, ana* so‘zlari qo‘shilishi bilan ma’no kuchayadi.

Местоимения в сочетании со словами *mana, ana* усиливают свое указательное значение. Pronouns in combination with words reinforce their demonstrative meaning. Zamirlere *işte, ana* kelimeleri eklenmesi ile anlam güçlenir.

mana bu, mana shu, ana shu – вот этот – this one – bu, şu
ana u, ana o‘sha – вон тот – that one- o.

6-mashq / Упражнение 6 / Exercise 6 / 6 Alıştırma

Quyidagi gaplarni o‘qing va tarjima qiling.

Прочитайте и переведите следующие предложения.

Read and translate following sentences.

Aşağıdaki kelimeleri okuyunuz ve çeviriniz.

Bu nima? – Bu olma.

Bu nima? – Bu varrak.

Bu nima? – Bu qalam.

U kim? – U Aziza.

Mana bu nima? – Bu archa.

Bu kim? – Bu Aziz

Aziz kim? – Aziz talaba.

O‘sha kim? – U shifokor

O‘sha nima? – kitob

Mana bu nima? – bu tarvuz

7-mashq / Упражнение 7 / Exercise 7 / 7. Alıştırma

Nuqtalar o‘rniga tegishli olmoshlarni qo‘ying.

Заполните пропуски, выбрав правильную форму местоимения.

Fil in the blank by choosing the correct form of the pronouns

Boşlukları uygun zamirlerle doldurunuz.

... kitobim, ... otangiz, ... ismlari, ... rasmi, ... xaritasi, ... xonang, ... shahrim, ... shahrimiz, ... qog‘ozim, ... do‘sti, ... oilasi,soating, ... qishlog‘im, ... mahallamiz, ... akasi, ... akalari, ... bobom, ... buvim, ... ukam, ... singlim.

Topshiriq / Задание / Task / Görev.

Kasbnomlarilarga 20 tamisolayting. Приведите 20 примеров профессий. Give 20 examples of professions.

Meslek adlarına 20 tane örnek veriniz.

4-DARS / УРОК 4 / LESSON 4 / 4 ALIŞTIRMA

1. KIMNING? KIMNIKI? NIMANIKI? NIMANING?

EGALİK ŞAKLINING İFODALANISHI.

ОБОЗНАЧЕНИЕ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ

DESIGNATION OF BELONGING

KİMİN? KİMİNKİ? NEYİNKİ? NEYİN?

İYELİK ŞEKİLLERİNİN İFADE EDİLMESİ.

Egalik otlarga xos grammatik kategoriya bo‘lib, narsa va uning egasi orasidagi qarashlilik munosabatini o‘rnatadi.

Категория принадлежности – одна из грамматических категорий существительного, которая устанавливает отношение принадлежности между обладателем и предметом обладания.

The category of belonging is one of the grammatical categories of a noun that establishes the relation of belonging between the owner and the object of possession.

İyelik, adlarla ilgili bir gramer kategorisi olup nesne ve onun sahibi arasındaki karşılıklı ilişkiyi göstermektedir.

Shaxs/ лицо/ person/ Şahıs	Birlik / ед. ч. / singular / tekil		Ko‘plik / мн. ч. / plural / çoğul	
I	-im kitobim	-m oilam	-imiz kitobimiz	-miz oilamiz
II	-ing kitobingiz	-ng oilang	-ingiz kitobingiz	-laringiz oilalaringiz
III	-i kitobi	-si oilasi	-lari kitoblari	-lari oilalari

ОБРАЗЕЦ / NAMUNA/ EXAMPLE / ÖRNEK

Mening qalamim	bizning uyimiz
Mening ukam	bizning ukamiz
Sening qalaming	sizning uyingiz
Sening ukang	sizning ukaingiz
Uning qalami	ularning uyi
Uning ukasi	ularning ukalari

1- mashq / Упражнение 1 / Exercise 1 / 1. Alıştırma

Namuna asosida 20 ta so‘z birikma tuzing.

Составьте 20 словосочетание по образцу.

Make 20 phrase patterns as in example.

Örnek olarak 20 tane isim tamlaması yapın.

Namuna / Образец/ Example / Örnek

Mening do‘stim. Sening ukang. Uning savoli.

2-mashq / Упражнение 2 / Exercise 2 / 2. Alıştırma

Quyidagi so‘z birikmalarini birlikdan ko‘plik shakliga o‘zgartiring va egalik qo‘shimchalarini aniqlang.

Следующие словосочетания измените на множественное число и укажите аффиксы принадлежности.

Change the following phrases to plural and indicate affiliation affixes.

Aşağıdaki isim tamlamalarının çoğul hallerini oluşturup iyelik eklerini getiriniz.

Uyning kaliti, kitobning varag‘i, mening do‘stim, sening kitobing, ukamning o‘yinchog‘i, mening universitetim, sening guling, uning mehmoni.

3-mashq / Упражнение 3 / Exercise 3 / 3. Alıştırma

Matnni o‘qing. Qarindoshlik munosabatlarini bildiruvchi so‘zlarni ajrating.

Прочитайте текст и выпишите слова обозначающие родственные отношения.

Read the text and write down the words for relationship.

Metni okunuz. Akrabalik ilişkilerini bildiren kelimeleri ayırınız.

Mening oilam

Mening ismim Anvar. Men Toshkent davlat sharqshunoslik universitetida o‘qiyman. Yoshim o‘n to‘qqizda. Mening katta oilam bor. Otamning ismi Olimjon. U shifokor. U qirq besh yoshda. Onamning ismi Saida. Onam o‘qituvchi. U qirq bir yoshda. Mening akam, opam, ukam va singlim bor. Akam tarjimon xorijiy firmada ishlaydi. U 24 yoshda. Opamning ismi Aziza. U ham talaba. Opam O‘zbekiston Milliy Universitetida o‘qiydi. Ukamning ismi Farrux. U o‘quvchi. Maktabda o‘qiydi. Singlimning ismi Shahzoda u besh yoshda. Biz juda ahil yashaymiz. Men oilamni yaxshi ko‘raman.

Xorijiy – иностранный – foreign - yabancı

Maktab - школа - school - okul

Juda ahil - очень дружный – very friendly – dostane,
arkadaş canlısı

Yashaymiz – живём – we live - yaşıyoruz

Yaxshi ko‘raman– люблю – I love - seviyorum

2. SIFAT/ ИМЯ ПРИЛАГАТЕЛЬНОЕ/ADJECTIVE/ SIFAT

QANDAY? QANAQA?
КАКОЙ?
WHAT? WHICH?
NASIL?

QANDAY RANG?
КАКОГОЦВЕТА?
WHAT COLOR?
HANGI RENK?

RANG / ЦВЕТ / COLOR / RENK

Oq	белый (-ая, -ое, -ые)	white	Beyaz
Qizil	красный (-ая, -ое, -ые)	red	Kırmızı
Sariq	желтый (-ая, -ое, -ые)	yellow	Sarı
Siyohrang	фиолетовый (-ая, -ое, -ые)	violet	Mor
Ko‘k	синий(-ая, -ее, -ие)	blue	Lacivert
Kulrang	Серый	grey	Gri
Qora	черный(-ая, -ое, -ые)	black	Siyah, kara
Yashil	зеленый (-ая, -ое, -ые)	green	Yeşil
Jigarrang	коричневый (-ая, -ое, -ые)	brown	Kahve rengi
Pushti	розовый (-ая, -ое, -ые)	Pink	Pembe
Sabzirang	оранжевый (-ая, -ое, -ые)	Orange	Turuncu
Havorang/ moviy	Голубой	Light blue	Mavi

Bu qanday choy?

Ko‘kmi yoki qorami?

Qalam qanday rang?

Qizilmi yoki yashil rangmi?

Kitob qanday rang?

Sariqmi yoki yashilmi?

Olma qanday rang?

Ko‘kmi yoki qizilmi?

4-Mashq / Упражнение 1 / Exercise 1 / 1. Alıştırma

Ranglarni nomlang.

Назовите цвета.

Name the colors.

Renkleri adlandırın.

3. XUSUSIYATNI İFODALANISHI ВЫРАЖЕНИЕ СВОЙСТВА EXPRESSION OF PROPERTIES NİTELİK İFADELERİ

Yaxshi	Хороший (-ая, -ое, -ие)	Good	İyi
Yomon	Плохой (-ая, -ое, -ие)	Bad	Kötü
Chiroyli	Красивый (-ая, -ое, -ые)	Beautiful	Güzel
Xunuk	Некрасивый (-ая, -ое, -ые)	Ugly	Çirkin
Katta	Большой (-ая, -ое, -ые)	Big	Büyük
Kichik	Маленький (-ая, -ое, -ие)	Small	Küçük
Oson	Лёгкий (-ая, -ое, -ие)	Easy	Kolay
Qiyin	Трудный (-ая, -ое, -ые)	Difficult	Zor
Yangi	Новый (-ая, -ое, -ые)	New	Yeni
Eski	Старый (-ая, -ое, -ые)	Old	Eski
Yumshoq	Мягкий (-ая, -ое, -ие)	Soft	Yumuşak
Qattiq	Твёрдый (-ая, -ое, -ые)	Hard	Sert
Og'ir	Тяжёлый (-ая, -ое, -ые)	Heavy	Ağır
Yengil	Лёгкий (-ая, -ое, -ие)	Light	Hafif
Qiziqarli	Интересный (-ая, -ое, -ые)	Interesting	Enteresan
Zerikarli	Неинтересный (-ая, -ое, -ые)	Boring	Sıkıcı

– Qanday uy ?	eski uy
– Какой дом?	старый дом
– What house?	old house
– Nasıl ev?	eski ev
– Qanday bola ?	yosh bola
– Какой ребенок?	маленький ребенок
– What child?	small child
– Nasıl çocuk?	genç çocuk
– Qanday kiyim?	zamonaviy kiyim
– Какая одежда?	современная одежда
– What clothes?	modern clothes
– Nasıl elbise?	modern elbise
– Qanday bino?	qadimiy bino
– Какое здание?	древнее здание
– What building?	ancient building
– Nasıl bina?	tarihi bina
– Qanday talaba?	aqlliy talaba
– Какой студент?	умный студент
– What student?	smart student
– Nasıl öğrenci?	akıllı öğrenci

5-Mashq / 5-Упражнение / Task 5 / 5. Alıştırma

20 tadan shaxs va narsani ta’riflang.

Опишите по 20 лиц и предметов.

Describe 20 persons and objects.

20 şahıs ve nesneyi betimleyiniz.

Namuna / Пример / Example / Örnek

Xona - qanday? Xona katta va chiroyli .

Qiz qanday? – qiz, yosh va chiroyli

3. MAZA, TA'MNI IFODALASH ВЫРАЖЕНИЕ ВКУСА EXPRESSION OF TASTE TAT İFADELERİ

Mazali	Вкусный	Tasty	Lezzetli
Bemaza	Безвкусный	tasteless	Tatsız
Achchiq	Горький	Spicy, Bitter	Acı
Chuchuk	Пресный	Fresh	Ekşi
Shirin	Сладкий	Sweet	Tatlı
Nordon	Кислый	Sour	Ekşi
Sho'r	Соленый	Salty	Tuzlu

Bemaza ovqat – безвкусная еда – tasteless food – tatsız yemek

Mazali taom – вкусное блюдо – tasty food – tatlı yemek

Shirin choy – сладкий чай – sweet tea – şekerli çay

Achchiq garimdori – горький перец - bitter pepper – acı biber

Sho'r bodring – солёные огурцы – salted cucumbers – tuzlu salatalık

Nordon limon – кислый лимон – sour lemon – ekşi limon

MILLIY TAOMLAR/ НАЦИОНАЛЬНЫЕ БЛЮДА/ NATIONAL FOOD / MİLLÎ YEMEKLER

Sho‘rva	Palov, osh
Moxora	Qovurdoq
Shavla	Kabob
Mastava	Manpar
Qozon kabob	Dimlama
Ugra	Moshxo‘rda
Lag‘mon	Do‘lma
Ajapsanda	Manti
Qovurma baliq	shilpildoq
Shir choy	Shirguruch
Shirxo‘rda	Noxotsho‘rak

NAMUNA/ ПРИМЕР/ EXAMPLE/ ÖRNEK

- Salom. Hilola yaxshimisan?
- Salom. Umida. Rahmat.
- Umida kel bugun birga tushlik qilamiz.
- Albatta. Universitetimiz oshxonasida ko‘p mazali taomlar tayyorlanadi.
- Men suyuq ovqat ichmoqchiman. Sen-chi?
- Men palov yemoqchiman.
- Juda yaxshi. Palovni men ham yaxshi ko‘raman.

Topshiriq. Задание. Task. Görev.

“Nonushta”, “tushlik”, “kechki ovqat” uchun taomnomalar tuzing.

Составьте на узбекском языке меню завтрака, обеда и ужина.

Make menu of “breakfast”, “lunch”, “dinner” in uzbek language.

Kahvaltı, öğle yemeği, akşam yemeği için menüler hazırlayınız.

**QURUQ MEVALAR / СУХОФРУКТЫ / DRIED FRUITS /
KURU MEYVELER**

BODOM

TURSHAK

XANDON PISTA

YONG'OQ

YERYONG'OQ

MAYIZ

MEVALAR / ФРУКТЫ/ FRUITS / MEYVELER

ANOR

OLCHA

OLMA

NOK

UZUM

GILOS

O'RIK

SHAFTOLI

BEHI

OLXO'RI

ANJIR

XURMO

TARVUZ

QOVUN

SABZAVOTLAR / ОВОЩИ/ VEGETABLES / SEBZELER

POMIDOR

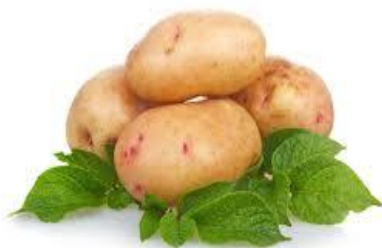
BODRING

KARAM

QALAMPIR /GARIMDORI

KARTOSHKA

SABZI

BULGAR QALAMPIRI

GULKARAM

QOVOQ

PIYOZ

SHOLG'OM

LAVLAGI

Topshiriq. Задание. Task. Görev.

Nuqtalar o‘rniga mos so‘zlarni qo‘ying. *Turshak, magiz, yong‘oq, bodom, olma, uzum, anor, tarvuz va qovun, kartoshka, qizil, sariq sabzi, pomidor va bodring, karam.*

O‘g‘lim bugun uyga bozordan quruq va xo‘lmeva, sabzavotlar sotib olish kerak. Xo‘p onajon. Menga ro‘yxat qilib bersangiz ishdan qaytayotganda olib kelaman. Yaxshi unda shu ro‘yxat bo‘yicha narsalarni olib kel:, 1 kg,, 2 kg,,, 2 kg, 1 ta va, 5 kg, 1 kg 2 kg, 2 kg dan va, 1 bosh Xo‘p, albatta, olaman. Juda kech qolma.

SHAHL / ФОРМА / SHAPE / ŞEKİL

Uzun	Длинный (-ая, -ое, -ые)	Long	Uzun
Kalta	Короткий (-ая, -ое, -ие)	Short	Kısa
Dumaloq	Круглый (-ая, -ое, -ые)	Round	Yuvarlak
Baland	Высокий (-ая, -ое, -ие)	Tall	Yüksek
Past	Низкий (-ая, -ое, -ие)	Low	Alt
Uchburchak	Треугольник	Triangle	Üçgen
To‘rtburchak	Прямоугольник	Rectangle	Dikdörtgen
Keng	Широкий (-ая, -ое, -ие)	Wide	Geniş
Tor	Узкий (-ая, -ое, -ие)	Narrow	Dar
Semiz	Толстый (-ая, -ое, -ые)	Fat	Şişman
Oriq	Тощий (-ая, -ое, -ые)	Slim	Zayıf

NAMUNA / ПРИМЕР/ EXAMPLE / ÖRNEK

Bu qanday kitob?	Это какая книга?	What book is it?	Bu nasıl kitap?
Bu katta kitob	Это большая книга.	This is a big book	Bu büyük kitap
Bu yaxshi kitobmi?	Это хорошая книга?	Is this a good book?	Bu iyi kitap mi?
Yoq, bu yaxshi kitob emas	Нет, это не хорошая книга.	No, it is not a good book	Hayır, bu iyi bir kitap değil.
Ha, bu juda yaxshi kitob	Да, это очень хорошая книга.	Yes, it is very good book	Evet, bu çok iyi bir kitap.
Bu qanday choy?	Это какой чай?	What tea is it?	Bu nasıl çay?
Bu issiq choy	Это горячий чай.	It is hot tea	Bu sıcak çay
Bu, sovuq choymi?	Это холодный чай?	Is it cold tea?	Bu soğuk çay mı?
Yoq, bu choy sovuq emas	Нет, это не холодный чай	No, it is not cold tea	Hayır, bu çay soğuk değil.
Ha, bu sovuq choy	Да, это холодный чай	Yes, it is cold tea	Evet. bu soğuk çay.

6-Mashq / Упражнение 6/ Exercise 6 / 6. Alıştırma
Gaplarni tarjima qiling.
Переведите предложения.
Translate the sentences.
Cümleleri kendi ana dilinize çeviriniz.

Bu katta uy. Bu uy juda yaxshi.

Bu kitob kichkina, lekin juda qiziqarli.

Bu do‘kon yopiq. Bu do‘kon katta emas, lekin juda yaxshi.

Havo issiq. Ammo juda yoqimli.

Bu choy juda sovuq, lekin foydali.

Bu chiroyli qiz. Bu qiz singlim.

Bu yigit juda yosh. U talaba.

7-mashq / Упражнение 7 / Exercise 7 / 7. Alıştırma
Mos sifatlarni tanlang.
Подберите прилагательное.
Choose ana djective.
Uygun sifatlari seçiniz.

Ochiq, yopiq, issiq, arzon, yangi, qisqa, qimmat, yaxshi, sovuq, eski, katta, mazali, qadimiy, chiroyli, kichkina.

Uy....., ovqat....., bino, deraza.....,
non....., qiz....., kun....., meva.....,
bola....., havo....., mashina....., xona.....,
kiyim....., o‘yinchoq.....

8-mashq / Упражнение 8 / Exercise 8 / 8. Alıştırma
Antonimlerini toping.

Подберите антонимы.

Find antonyms.

Zıt anlamlı kelimeleri bulunuz.

Yaxshi-	Baland-	Qiziqarli-
Mazali-	Oson-	Uzun-
Ochiq-	Uzoq-	Semiz-
Katta-	Chiroyli-	Qadimiy-
Issiq-	Yangi-	Oddiy-
Qimmat-	Oq-	Shirin-

9-mashq / Упражнение 9 / Exercise 9 / 9. Alıştırma

Sifatlarni ma'nolariga ko'ra guruhlarga bo'ling.

Разделите на группы прилагательные согласно их значениям.

Divide adjectives into groups according to their meanings.

Sıfatları anlamlarına göre gruplara ayırınız.

Oq, yaxshi, oson, mazali, yoqimli, qizil, ochiq, baland, yashil, sovuq, pushti, chiroyli, qisqa, arzon, yangi, qimmat, uzoq, og'ir, eski, jigarrang, yumshoq, katta, dumaloq, sariq, qora.

Topshiriq / Задание / Task / Görev

Oilangiz haqida matn tuzing va so'zlab bering.

Составте текст про свою семью и расскажите.

Make text about your family and tell it.

Aileniz hakkında bir metin yazın ve yazdığınız metin hakkında konuşunuz.

Topshiriq / Задание / Task / Görev

Matnni tarjima qiling va namunaga qarab do‘stingizni ta’riflang.

Переведите текст и по образцу опишите друга.

Translate the text and describe your friend as in the example.

Metni çevirin ve örneğe bakarak arkadaşınızı tasvir ediniz.

Menimg do‘stim....

Do‘stimning ismi Olimjon. U 20 yoshda. Olimjonning bo‘yi baland. Sochlari qora, jingalak, ko‘zlari jigarrang. U juda aqlli, juddiy va kamtarin yigit. Olimjon sportga juda qiziqadi. U basketbol va shaxmat o‘ynaydi. Olimjon talaba u Toshkent davlat sharqshunoslik universitetida o‘qiydi. Kelajakda yaxshi tarjimon, diplomat bo‘lishni ozru qiladi. Do‘stim rus, ingliz, arab va yapon tillarini yaxshi biladi.

Bo‘yi – рост – height - boy

Soch – волосы- hair - saç

Jingalak – кудрявый - curly - kıvrık

Jiddiy - серьёзный- serious - ciddi

Kamtarin – скромный – modest - alçakgönüllü

Qiziqadi – интересуется – is interested - ilgilendi

O‘ynaydi – играет - plays - oynar

Orzu qilmoq – мечтать – to dream - hayal etmek

Bilmoq – знать – to know - bilmek

5-DARS / УРОК 5 / LESSON 5/ 5 DERS

1.OT (SIFAT) + EDI.

ИМЯ СУЩЕСТВИТЕЛЬНОЕ

(ИМЯ ПРИЛАГАТЕЛЬНОЕ) + (БЫЛ, БЫЛ РАНЬШЕ)

NOUN (ADJECTIVE) + (WAS, WAS BEFORE)

AD (SIFAT) + IDI (EK EYLEM)

e+di+m	Я раньше был	Before I was ...	idim
e+di+ng	Ты раньше был....	Before you were ...	idin
e+di	Он (она) раньше был(а)...	Before he (she) was ...	idi
e+di+k	Мы раньше были ...	Before we were...	idik
e+di+ngiz	Вы раньше были...	Before you were ...	idiniz
e+di+lar	Они раньше были...	Before they were ...	idiler

Xonda sovuq edi.	В комнате было холодно	It was cold in the room	Oda soğuktu.
Men kasal edim.	Я был болен	I was ill	Ben hastaydım.
Biz uyda yo‘q edik.	Нас не было дома	We were not in the house	Biz evde yoktuk.
Ovqat juda issiq edi.	Еда была очень горячей	Food was very hot	Hava çok sıcaktı.

Men talaba+man	Я студент / I am a student / Ben bir öğrenciyim.
Sen talaba+san	Ты студент / You are a student / Sen bir öğrencisin.
U talaba	Он (она) студент (ка) / He (she) is a student / O bir öğrenci.
Biz talaba+miz	Мы студенты / We are students Biz öğrenciyiz.
Siz talaba+siz	Вы студенты/ You are students/ Siz öğrencisiniz.
Ular talaba + (- lar)	Они студенты/ They are students/ Onlar öğrenci.

Men talaba edi+m/	Я был студентом / I was a student / Ben bir öğrenciydim.
Sen talaba edi+ng	Ты был студентом / You were a student/ Sen bir öğrenciydin.
U talaba edi	Он (она) был(а) студентом(кой) / He (she) was a student/ O bir öğrenciydi.
Biz talaba edi+k	Мы были студентами / We were students / Biz öğrenciydik.
Siz talaba edi+ngiz	Вы были студентами / We were students / Siz öğrenciydiniz.
Ular talaba edi+lar	Они были студентами / They were students/ Onlar öğrenciydi(ler).

1-Mashq // Упражнение 1 / Exercise 1 / 1 Alıştırma

Berilgan gaplarni namunadagidek o'zgartiring.

Измените предложения как в примере.

Change sentences as in example.

Verilen cümleleri örnekteki gibi değiştiriniz.

Namuna/Пример/Example/ Örnek.....

Choy issiq – choy issiq edi

Bugun kun issiq –

Bu xona toza –

Bu suv sovuq –

Darsimiz juda ko‘p –

Do‘stim kasal –

Kitob qiziqarli –

Ishimiz juda qiyin –

Mashina juda qimmat –

Universitetda	В университете	At the university	Üniversitede
Dorixonada	В аптеке	In the pharmacy	Eczahanede
Do‘konda	В магазине	At the store	Doktorda
Uyda	Дома	At home	Evde
Xonada	В комнате	In the room	Odada
Oshxonada	На кухне	In the kitchen	Mutfakta
Maktabda	В школе	At the school	Okulda
Kutubxonada	В библиотеке	In the library	Kütüphanede
Toshkentda	В Ташкенте	In Tashkent	Taşkent’te
U yerda	Там	There	Orada
Shu yerda, Bu yerda	Здесь	Here	Burada
Hech qayerda	Нигде	Nowhere	Hiç bir yerde
Har qayerda	Везде	Everywhere	Her yerde
Yuqorida	Наверху	At the top	Yukarıda
Pastda	Внизу	At the bottom	Alttta
Oldida, Yonida	Рядом	Near	Yakında
Orqasida	Сзади	Behind	Arkasında
Ro‘parasida, Qarshisida	Напротив	In front of, Opposite to	Karşısında
Markazda	По центру	In the middle	Merkezde

2-Mashq /Упражнение 2 / Exercise 2 / 2. Alıştırma

Berilgan so‘zlar ishtirokida gaplar tuzing.

Составте предложения используя данные слова.

Make santeaces with the given words.

Verilen kelimeleri kullanarak cümleler kurunuz.

Universitet, edi, bugun, keldi, tadbir, uying, Anvar, juda, non, yoq,edi, kutubxonada, yotoqxonada, kech, talabasi, edi, bo‘ldi, biz, edik, onam, dononda,mashina qarshisida, edi.

2. “EMAS” INKOR SHAKL
ОТРИЦАТЕЛЬНАЯ ФОРМА “EMAS”
NEGATIVE FORM “EMAS”
“EMAS” (değil) OLUMSUZ ŞEKLİ

U talaba emas. / Он не студент. / He is not a student. / O bir öğrenci değil.

U talaba emas edi. / Он не был студентом. / He wasn't a student. / O bir öğrenci değildi.

Biz shifokor emasmiz. / Мы не врачи. / We are not doctors. / Biz doktor değiliz.

Biz shifokor emas edik. / Мы не были врачами. / We were not doctors. / Biz doktor değildik.

Topshiriq / Задание / Task / Görev

Nanunada berilgan shaklda o'nta gap tuzing.

Bu olmami? Yoq, bu olma emas bu nok.

3. QAYERDA? / ГДЕ? / WHERE? / NEREDE?

Ot va ko'rsatish olmoshlariga – *da* qo'shimchasi qo'shilishi yordamida kishi yoki narsaning qayerda ekanligi ifodalanadi.

При помощи употребления суффикса –*da* после имен существительных или указательных местоимений выражают место нахождения определенной вещи или человека.

To express where the person and thing, it is added affix-*da* to the noun and demonstrative pronoun.

Ad ve işaret zamirlerine “-da” eki eklenmesiyle kişi ya da nesnenin nerede olduğu ifade edilir.

3-Mashq/ 3-Упражнение 3 / Exercise 3 / 3. Alıştırma

Berilgan misollarni tarjima qiling.

Переведите данные примеры.

Translate following examples.

Verilen örnekleri çeviriniz.

Non stolning ustida; kitob sumkaning ichida; mashina uyning yonida; ukam dokonda; bog‘ uyning orqasida; universitet shahar markazida; oshxona pastda; maktab do‘konning ro‘parasida; Aziza mening oldimda; gular har qayerda; uyim Toshkentda.

4. FE’L / ГЛАГОЛ / VERB / FİİL (EYLEM)

O‘zbek tilida fe’llar *nima qildi?*, *nima qilyapti?*, *nima qilmoqchi?* kabi so‘roqlarga javob beradi va odatda kesim vazifasini bajaradi.

В узбекском языке глагол отвечает на вопросы *nima qildi?* (что делал / сделал?), *nima qilyapti?* (что делает?), *nima qilmoqchi?* (что будет / намерен, собирается делать?) и в предложении обычно выступает в роли сказуемого.

In Uzbek, the verb answers the questions *nima qildi?* (what did / did?), *nima qilyapti?* (what does it do?), *nima qilmoqchi?* (what will / intend, is going to do?) and usually acts as a predicate in a sentence.

Özbekçede fiiller **ne yaptı? ne yapıyor? ne yapacak? gibi sorulara cevap verir ve cümlede yüklem görevini yapar.**

Men kitob **o'qiyman.**

Я читаю книги.

I read books.

Ben kitap okurum.

Sen bugun kech **qolding.**

Ты сегодня опаздал

You are Late today

Sen bugün geç kaldın.

Malika universitetga **ketdi.**

Малика ушла в университет.

Malika went to the university.

Malika üniversiteye gitti.

Siz bugun **nima qildingiz?**

Вы что делаете.

What are you doing?

Bugün ne yapıyorsunuz?

Biz vazifalarni **bajardik.**

Мы выполнили задание.

We accomplished the task.

Biz görevlerimizi tamamladık.

Ular **uchrashdilar.**

Они встретились.

They met.

Onlar görüştüler

5. KO'P QO'LLANADIGAN FE'LLAR
ЧАСТО ИСПОЛЬЗУЕМЫЕ ГЛАГОЛЫ
OFTEN USED VERBS
SIK KULLANILAN FİLLER

Kirmoq	ВХОДИТЬ	To enter	Girmek
Chiqmoq	ВЫХОДИТЬ	To exit	Çıkmak
Olmoq	БРАТЬ, ВЗЯТЬ	To take	Almak
Bermoq	ДАВАТЬ, ДАТЬ	To give	Vermek
Kutmoq	ЖДАТЬ	To wait	Beklemek
Ochmoq	ОТКРЫВАТЬ, ОТКРЫТЬ	To open	Açmak
Yormoq	ЗАКРЫВАТЬ, ЗАКРЫТЬ	To close	Yapmak
Bormoq	ИДТИ	To go	Gitmek
Ichmoq	ПИТЬ	To drink	İçmek
Yemoq	КУШАТЬ	To eat	Yemek
Dam olmoq	ОТДЫХАТЬ	To have a rest	Dinlenmek
Eshitmoq	СЛУШАТЬ	To listen	Dinlemek
Qilmoq	ДЕЛАТЬ	To do	Yapmak
Kelmoq	ПРИДТИ	To come	Gelmek
Ketmoq	ИДТИ; УЙТИ	To go, to go away	Gitmek
Turmoq	СТОЯТЬ	To stand	Kalkmak
Tinglamoq	слушать	listen	Dinlemek
So‘ramoq	СПРАШИВАТЬ	To ask	Sormak
Javob bermoq	ОТВЕЧАТЬ	To answer	Cevap vermek
Ko‘rmoq	УВИДЕТЬ	To see	Görmek
Ko‘rsatmoq	ПОКАЗАТЬ	To show	Göstermek
To‘xtatmoq	ОСТАНОВИТЬ	To stop	Durdurmak
Yozmoq	ПИСАТЬ	To write	Yazmak
O‘qimoq	ЧИТАТЬ	To read	Okumak
Tug‘ilmoq	РОЖДАТЬСЯ	To be born	Doğulmak
Pishirmoq	ВАРИТЬ, ГОТОВИТЬ	To cook	Pişirmek

Ko'rsatmoq	Показать	To show	Göstermek
Tayyorlamoq	ГОТОВИТЬ	To prepare	Hazırlamak
Joylashmoq	Находиться, устроиться	To be located, to get settled	Yerleştirmek
Bitirmoq	Закончить, завершить	To finish	Bitirmek
Aylanmoq	Гулять	To walk	Gezmek
Sayr qilmoq	Путешествовать	To travel	Dolaşmak
So'ylamoq	Говорить	To speak	Söylemek
Sevmoq	Любить	To love	Sevmek
Qatnashmoq	Участвовать	To participate	Katılmak
Yig'ilmoq	Собираться	To gather	Ağlamak
Yaxshi ko'rmog	Нравиться	To like	Hoşlanmak
Yoqmoq	Нравиться	To be liked	Beğenmek
Xohlamoq	Желать, захотеть	To desire	İstemek
Topshirmoq	Сдавать	To pass	Görevlendirmek
Tugatmoq	Закончить	To finish	Bitirmek
Tanishmoq	Познакомиться	To meet	Tanışmak
Yashamoq	Жить	To live	Oturmak
Bilmoq	Знать	To know	Bilmek
Ishlamoq	Работать	To work	Çalışmak
Uchrashmoq	Встречаться	To meet	Buluşmak
Charchamoq	Уставать	Get tired	Yorulmak
Uylanmoq	Жениться	To get married	Evlenmek
Turmushga chiqmoq	Выйти замуж	To get married	Evlenmek

4-Mashq/ 4-Упражнение 4 / Exercise 4 / 4. Alıştırma

Nuqtalar o‘rnini to‘ldiring.

Дополните места точек.

Complete the empty spaces.

Boşlukları doldurunuz.

1. Men oyimni juda
2. Kitob o‘qishni
3. Aziza bugun darsga kech
4. Biz futbol musobaqasida
5. Do‘stlarin bilan bog‘da
6. Ukam churoyli rasm
7. Do‘stim do‘kondan sovg‘a
8. Talabalar dars
9. Men universitetda
10. Anvar uyda

6. FE’LLARNING ZAMON KATEGORIYASI

КАТЕГОРИЯ ВРЕМЕНИ ГЛАГОЛА

VERB TENSE CATEGORY

FİİL ZAMAN KATEGORİLERİ

O‘zbek tilida fe’llarning uch xil zamon shakli mavjud.

Глагол в узбекском языке имеет три времени.

Verb in uzbek language has three tenses.

Özbekçede fiiller, üç zamanda çekimlenir.

• Hozirgi zamon fe’li / настоящее время глагола / present tense/

Şimdiki zaman;

• Kelasi zamon fe’li / будущее время глагола / future tense /

gelecek zaman fiili;

• O‘tgan zamon fe’li / прошедшее время глагола / past tense /

geçmiş zaman fiili.

HOZIRGI ZAMON FE'LI
НАСТОЯЩЕЕ ВРЕМЯ ГЛАГОЛА
PRESENT TENSE
ŞİMDİKİ ZAMAN FİİLİ

Fe'ning hozirgi zamon shakli nutq akti vaqtida sodir bo'lgan harakatni ifodalaydi. Anglatgan ma'nosidan kelib chiqib hozirgi zamon fe'lining ikki turi farqlanadi.

Настоящее время глагола выражает действие, которое происходит в момент речи. В зависимости от конкретного значения употребляется два типа настоящего времени.

The present tense of the verb expresses the action that occurs at the moment of speech. Two types of present tense are used depending on the specific meaning.

Şimdiki zaman, konuşma devam ederken fiilin gerçekleştiğini ifade eder. Anlatan anlamına göre şimdiki zaman fiili ikiye ayrılır:

- hozirgi kelasi zamon fe'li / настоящее будущее время / present future tense / şimdiki gelecek zaman fiili;
- hozirgi zamon davom fe'li / настоящее длительное время / present continuous tense / şimdiki zaman devamlılık fiili.

HOZIRGI KELASI ZAMON FE'LI
НАСТОЯЩЕЕБУДУЩЕЕВРЕМЯГЛАГОЛА
PRESENT FUTURE TENSE
ŞİMDİKİ GELECEK ZAMAN FİİLİ

Fe'ning hozirgi kelasi zamon shakli harakatni bevosita yaqin kelajakda doimiy tarzda amalga oshirilishini ifodalaydi va fe'l asosga **-(a)y** affiksining qo'shilishi bilan hosil qilinadi. Shaxs-son ko'rsatkichlari keyin keladi.

Настоящее будущее время глагола в узбекском языке употребляется для выражения действий, непременно осуществляющихся в будущем которые происходят регулярно и образуется путем прибавления к основе глагола аффикса **-у** если основа глагола оканчивается на гласную, и аффикса **-а** если основа глагола оканчивается на согласную, затем следуют показатели времени и лица.

The present future tense of the verb in the Uzbek language is used to express actions that are certainly carried out in the future that occur regularly and is formed by adding the affix **-y** to the base of the verb if the verb stem ends in a vowel, and the affix **-a** if the verb stem ends in a consonant, then the indicators follow time and person.

Fiilin şimdiki gelecek zaman şekli hareketi doğrudan doğruya yakın geleceğe her zaman kullanılmasını ifade eder ve fiilin temeline **-(a)y** ekini eklenmesi ile meydana gelir. Şahıs işaretlerinden sonra gelir.

***Biz universitetda o‘qiyimiz. / Мы учимся в университете/
We study at the university. / Biz üniversitede okuyoruz.***

Shaxs/Лицо/Person/ Şahs	Birlik / ед. ч. / singular / Tekil	Ko‘plik / Мн. ч./ plural/ Çoğul
I	kel-a-man	kel-a-miz
II	kel-a-san	kel-a-siz
III	kel-a-di	kel-a-dilar
I	ishla-y-man	ishla-y-miz
II	ishla-y-san	ishla-y-siz
III	ishla-y-di	ishla-y-dilar

Kechqurun mehmonga borasizmi? / Вечером пойдём в гости? / Lets go visit in the evening? / Akşam misafirlığe gidiyor musunuz?

Fe'ning hozirgi kelasi zamon inkor shakli fe'l asosga **-ma** affaiksining qo'shilishi bilan hosil qilinadi. Shaxs-son ko'rsatkichlari keyin keladi.

Отрицательная форма настоящего будущего времени образуется путем присоединения к основе глагола аффикса **-ma**, затем следуют показатели времени и лица.

The negative form of the present future tense is formed by attaching the affix **-ma** to the stem of the verb, followed by the indicators of tense and person.

Fiilin gelecek zaman olumsuz şekli fiile **-ma** ekinin eklenmesi ile yapılır. Şahıs işaretlerinden sonra gelir.

Shaxs/ лицо/ person/ Şahs	Birlik / ед. ч./singular / tekil	Ko'plik / Мн. ч./plural/ çoğul
I	kel-ma-y-man;	kel-ma-y-miz ;
II	ishla-ma-y-man	ishla- ma-y –miz
III	kel-ma-y-san ;	kel- ma-y -siz ;
	ishla-ma-y-san	ishla- ma-y -siz
	kel-ma-y-di ;	kel- ma-y -dilar ;
	ishla-ma-y-di	ishla- ma-y –dilar

Fe'ning hozirgi kelasi zamon so'roq shakli fe'l asosga **-mi** affiksining qo'shilishi bilan hosil qilinadi. Shaxs-son ko'rsatkichlari keyin keladi.

Вопросительная форма этого времени образуется с помощью аффикса **-mi**, который ставится после показателя лица.

The interrogative form of this tense is formed using the **-mi** affix, which is placed after the person indicator.

Fiilin gelecek zaman soru şekli fiile “mi” ekinin eklenmesiyle yapılıs. Şahıs işaretlerinden sonra gelir.

Shaxs/Лицо/ Person / Şahs	Birlik / ед. ч./ singular / tekil	Ко‘plik / Мн. ч./ plural / çoğul
I	kel- a- man-mi?	kel- a- miz -mi?
II	ishla- y-man-mi?	ishla- y -miz-mi?
III	kel- a-san-mi?	kel- a -siz-mi?
	ishla- y-san-mi?	ishla- y-siz-mi?
	kel- a- di-mi?	kel- a -dilar-mi?
	ishla- y-di-mi?	ishla- y-dilar-mi?

HOZIRGI ZAMON DAVOM FE’LI
НАСТОЯЩЕЕ ДЛИТЕЛЬНОЕ ВРЕМЯ ГЛАГОЛА
PRESENT CONTINUOUS TENSE
ŞİMDİKİ ZAMAN DEVAMLILIK FİİLİ

Hozirgi zamon davom fe’li harakatni nutq vakti sodir bo‘layotgan damda yoki hozir kechayotgan vaqtda bajarilishini anglatadi va fe’l asosga **-yap** affiksining qo‘shilishi bilan hosil bo‘ladi.

Настоящее длительное время глагола выражает действие, которое происходит в момент речи или настоящий период времени и образуется прибавлением аффикса **-yap** к основе глагола.

The present long tense of a verb expresses an action that occurs at the moment of speech or the present tense and is formed by adding the affix **-yap** to the stem of the verb.

Şimdiki zaman devamlılık fiiliyle hareketin konuşma anında ya da yakın gelecek zamanda gerçekleştiği anlatılır ve fiile **-yap** ekinin eklenmesiyle yapılıs.

Men ingliz tilini o'rganayman. / Я изучаю английский язык./ I am learning English language. / Ben inglizce öğreniyorum.

Siz kitob o'qiyasizmi? / Вы читаете книгу?/ Are you reading a book?/ Siz bir kitap okuyor musunuz?

Ra'no rasm chizyapti / Ра'но рисует картину/ Ra'no is painting a picture / Rano bir resim çiziyor.

Shaxs /лицо/ Person / Şahs	Birlik / ед. ч./ Singular/ Tekil	Ko'plik / Мн. ч./ Plural / Çoğul
I	O'qi-yap-man	O'qi-yap-miz
II	O'qi-yap-san	O'qi-yap-siz
III	O'qi-yap-ti	O'qi-yap-ti(lar)

ESLATMA! ЗАПОМНИТЕ! REMEMBER! HATIRLA!

III shaxs birlikda tovush almashinuvi hodisasi sodir bo'ladi: [p] undoshidan keyin **-di** affiksi **-ti** tarzida talaffuz qilinadi va yoziladi.

В 3-м лице единственного числа происходит чередование звуков: после согласного [p] аффикс **-di** произносится и пишется как **-ti**.

In the 3rd person singular, there is an alternation of sounds: after the consonant [p], the **-di** affix is pronounced and written as **-ti**.

III. şahıs tekil kişide ses olayı meydana gelir: [p] ünsüzden sonra **-di** eki – **-ti** tarzında telaffuz edilir ve yazılır.

3-mashq /Упражнение 3 / Excercise 3 / 3. Alıştırma

Gaplarni o‘qing va ularni ikki guruhga ajrating.

Прочитайте предложения и распределите их на две группы.

Read the sentences and divide into 2 groups.

Cümleleri okuyunuz ve onları iki gruba ayırınız.

<i>Hozirgi kelasi zamon fe'li</i> <i>Настоящее будущее</i> <i>время глагола</i> <i>Present future tense</i> <i>Yakın gelecek zaman fiili</i>	<i>Hozirg izamon davom fe'li</i> <i>Настоящее длительное</i> <i>время глагола</i> <i>Present continuous tense</i> <i>Şimdiki zaman devamlılık fiili</i>

1. Men Toshkent davlat sharqshunoslik universitetda o‘qiyapman.
2. Men birinchi bosqichda o‘qiyman.
3. U Samarqandda yashaydi.
4. Aziza chet elda o‘qiyapti.
5. Vazifalarni o‘z vaqtida bajaramiz.
6. Akam maktabda ishlaydilar.
7. Siz muzqaymoqni yaxshi ko‘rasizmi?
8. Hozir imtihon topshiryapmiz.
9. Anora Toshkentga o‘qishga ketyapti.
10. Bugun juda sovuq bo‘ladi.
11. Biz bugun kinoga boramiz.
12. Men shaxmat bilan shug‘ullanaman.
13. Do‘stim bilan Yaponiyaga sayohatga boramiz.
14. Men kelajakda tarjimon bo‘laman.

4-mashq / Упражнение 4 / Excercise 4 / 4. Aliştirma

“Do‘stimga xat” matnini o‘qing, tarjima qiling va namunadan foydalanib do‘stingizga xat yozing.

Прочитайте текст «Письмо другу», переведите его и напишите пользуясь примером письмо своему другу.

Read the text “Letter to friend”, translate it and write a letter to your friend using example.

“Arkadaşıma mektup” metnini okuyun, çevirin ve örnekten faydalanarak arkadaşınıza bir mektup yazınız.

Do‘stimga xat

Salom Anvar! Salomatmisan? Kayfiyatlaring qanday? Xonadoning tinchmi? Men yaxshi yuribman, sog‘-salomatman. O‘qishlarim ham juda yaxshi. Tokio juda chiroyli shahar ekan. Bu yerda hamma joylarni aylanib ko‘rdim. Menga juda yoqdi. Yaponiyaga sayohat qilishni tavsiya qilaman.

Sizlarni, barchangizni sog‘inyapman, ayniqsa, do‘stlarimiz bilan mazza qilib tog‘da dam olganlarimizni ko‘p eslayman. Yozda ta’tilda Toshkentga qaytaman. Yana birga albatta, dam olishga boramiz. Anvar iltimos, menga o‘zbekcha – yaponcha lug‘at topib jo‘nat. Hamma do‘stlarimizga mendan salom ayt. Oldindan katta rahmat. Albatta javobingni kutaman. Iltimos, tez-tez xat yozib tur.

Hurmat bilan Aziza.

Kayfiyat – настроение – mood - moral
Xonadon-семья - family - aile
Sog‘-salomat bo‘lmoq -быть живым и здоровым – to be alive
and healthy - sađ olmak
Sayohat qilmoq – путешествовать – gezmek - wonder
Tavsiya qilmoq – рекомендовать – to recommend – tavsiye
etmek, önermek
Barcha- все – all - hepsi
Sog‘inmoq – скучать – to miss - özlemek
Damolmoq – отдыхать – to have a rest - dinlenmek
Eslamoq – вспоминать – to remember - hatırlamak
Ta’til – каникулы – holiday - tatil
Qaytmoq – возвращаться – to return - dönmek
Birga- вместе – together - birlikte
Topoq –найти - to find - bulmak
Jo‘natmoq – отправить – to send - göndermek
Oldindan – заранее – beforehand - önceden

5-Mashq / Упражнение 5/ Exercise 5 / 5. Alıştırma

Berilgan fe’llardan foydalanib matn tuzing.

Используя данные глаголы, составьте текст.

Write the text using the verbs below.

Verilen fiilleri kulanıp bir metin yazınız.

Yashamoq, o‘qimoq, o‘rganmoq, qiziqmoq, yoqmoq, sayohat qilmoq, suratga tushmoq, ko‘rmoq, qaytmoq, yangi, tanishmoq, sog‘inmoq, yemoq, bormoq, yozmoq.

6-Mashq/ Упражнение 6/ Exercise 6 / 6. Alıştırma

Savollarga to‘g‘ri javobni yozing.

Напишите правильный ответ к вопросам.

Write the correct answers to the questions.

Sorulara yazılı olarak cevaplandırınız.

1. Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti qayerda joylashgan?
2. Siz talabamisiz?
3. Toshkent qayerning poytaxti?
4. Toshkent davlat sharqshunoslik universitetida nimalarni o‘rganyapsiz?
5. Pomidor, bodring, kartoshka, piyoz sabzovotlarmi?
6. Qanday meva nordon, ammo juda foydali?
7. Yettidan keyin qaysi son keladi?
8. Oilangiz necha kishidan iborat?
9. Ayol kishi uchun eng yaxshi sovg‘a nima?
10. “Kozim” erkak kishining ismimi? “Farxod” -chi?

6- DARS / УРОК 6/ LESSON 6 / 6. ALIŞTIRMA

1. O‘TGAN ZAMON FE’LI ПРОШЕДШЕЕ ВРЕМЯ ГЛАГОЛА PAST TENSE GEÇMİŞ ZAMAN

O‘tgan zamon fe’li harakatning nutq vaqtigacha sodir bo‘lganini ifodalaydi va fe’l asosga *-di* affiksi hamda shaxs – son ko‘rsatkichlarining qo‘shilishi bilan hosil bo‘ladi.

Прошедшее время глагола указывает, что действие совершилось до момента речи и образуется путем прибавления к основе глагола аффикса *-di* и личных аффиксов спряжения.

The past tense of the verb indicates that the action took place before the moment of speech and is formed by adding the affix *-di* and personal conjugation affixes to the stem of the verb.

Geçmiş zaman fiili hareketin konuşma anından önce gerçekleştiğini ifade eder ve esas fiile *-di* eki hem de şahıs eklerinin getirilmesi ile yapılır.

Shaxs / лицо/ person / Şahs	Birlik /ед. ч. /singular / tekil	Ko‘plik /мн. ч/ plural / çoğul
I	ol- di -m	ol- di -k
II	ol- di -ng	ol- di -ngiz
III	ol- di	ol- di -lar

O‘tgan zamon fe’lining inkor shakli fe’l asosga *-ma* ,*-di* affixlari va shaxs-son ko‘rsatkichlarining qo‘shilishi bilan hosil qilinadi.

Отрицательная форма прошедшего времени образуется прибавлением к основе глагола отрицательного аффикса **-ma**, за которым следуют аффикс **-di** и затем личные аффиксы спряжения.

The negative past tense is formed by adding the negative affix **-ma** to the stem of the verb, followed by the **-di** affix and then the personal conjugation affixes.

Geçmiş zamanda çekimlenmiş bir fiilin olumsuz şekli fiile **-ma**, **-di** ve şahıs eklerinin eklenmesi ile yapılır.

Shaxs /лицо / person / Şahs	Birlik / ед.ч./ singular / tekil	Ko‘plik / мн. ч. / plural / çokluk
I	bor- ma-di -m	bor - ma-di -k
II	bor - ma-di -ng	bor - ma-di -ngiz
III	bor - ma-di	bor - ma -di -(lar)

Anvar uyga **qaytmadi**.

Анвар не вернулся домой.

Anvar didn't return to home.

Anvar eve dönmedi.

Men mehmonga **bormadim**.

Я не пошел в гости.

I didn't go to visit.

Ben misafirliğe gitmedim.

Biz **ulgurmadik**.

Мы не успели.

We didn't catch up.

Biz yetişemedik.

Ular uchrashuvga **kelmadilar**.

Они не пришли на встречу.

They didn't come to the meeting.

Onlar görüşmeye gelmediler.

1-Mashq / Упражнение 1/ Exercise 1 / 1. Alishirma

Berilgan fe'llarni o'tgan zamon shaklida yozing.

Напишите данные глаголы в форме прошедшего времени.

Write given verbs in the past form.

Verilen fiilleri geçmiş zamanda çekimleyip yazınız.

Yozmoq, o'qimoq, olmoq, qaramoq, bosmoq, uchrashmoq, ketmoq, bormoq, uxlamoq, yugurmoq, yodlamoq, cho'milmoq, tayyorlamoq, ulgurmoq, sochmoq, o'rganmoq, pishirmoq, so'zlamoq, ko'rsatmoq, bormoq, otmoq, kuylamoq.

2-Mashq/ Упражнение 2/ Exercise 2 / 2. Alishirma

Gaplarni tarjima qiling va fe'llarni zamonini aniqlang.

Переведите предложения и определите время глагола.

Translate the sentences and find out the tense of the verbs.

Cümleleri çevirin ve fiillerin zamanlarını tespit ediniz.

1. Men Tashkent davlat sharqshunoslik universitetida o'qiyman.
2. Bugun havo juda sovuq.
3. Darslar o'z vaqtida boshlandi.
4. Do'stim sayohatdan qaytib keldi.
5. Ular bu kitobni sovg'a uchun sotib oldilar.
6. Ertaga uyimizga mehmonlar kelishadi.
7. Aziza va Nigora yapon tilini o'rganyaptilar.
8. Sizga xat keldi.
9. Ukam uchun do'kondan o'yinchoq sotib olidim.
10. Talabalar imtihonga tayyorlanyaptilar.

3-Mashq / Упражнение 3/ Exercise 3 / 3. Alıştırma

Rasmlardagi harakatlarni nomlang.

Назовите действия на картинках.

Name the actions on the pictures.

Resimdeki hareketleri adlandırınız.

4-Mashq. / Упражнение 4. / Exercise 4 / 4. Alıştırma

Berilgan fe'llar yordamida gaplar tuzing.

Составьте предложения используя данные глаголы.

Make sentences using given verbs.

Verilen fiiller kullanarak cümleler kurunuz.

Yubormoq, suzmoq, gaplashmoq, xabarlashmoq, chizmoq, emoq, ichmoq, tushmoq, sevmοq, tikmoq, uchmoq, shamollamoq, haydamoq, kutmoq.

5-mashq./ Упражнение 5./ Exercise 5. / 5. Alıştırma

Berilgan so'roqlarga jabob beruvchi 5 tadan fe'lni yozing.

Напишите по 5 глаголов отвечающих на данные вопросы.

Write 5 verbs each answering for given questions.

Verilen sorulara cevap verecek 5 tane fiil yazınız.

Nima qildi? Nima qilmoqchi? Nima qilyapti? Nima qildingiz?
Nima qilmoqchisiz? Nima qildingiz?

Topshiriq / Задание/ Task / Görev

Maqollar yod oling.

Выучите наизусть пословицы.

Memorize the proverbs.

Verilen atasözleri ezberleyiniz.

1. Aqlni ahmoqdan o'rgan.
2. Qolgan ishga qor yog'ar.
3. Maqtanganning uyiga bor, Kerilganning to'yiga.
4. Sinalmagan otning sirtidan o'tma.

5. Bilagi zo‘r birni yiqar, bilimi zo‘r mingni.
6. Qirqiga chidagan, qirq biriga ham chidaydi.
7. Mard bir urar, nomard yuz.
8. Birni kessang, o‘nni ek.
9. Qo‘rqqanga qo‘sh ko‘rinar.
10. Bir tovuqqa ham don kerak, ham suv kerak.
11. Kemaga tushganning joni bir.
12. Yetti o‘lchab bir kes.
13. Sanamay sakkiz dema.
14. Mehnat, mahnatning tagi rohat.
15. Kelish mehmondan, ketish mezbondan.
16. Uying tor bo‘lsa ham, ko‘nling keng bo‘lsin.
17. Yaxshi bilan yursang etarsan murodga,
Yomon bilan yursang qolarsan uyatga.
18. Izzat qisang, hurmat topasan.

7-DARS /УРОК 7/ LESSON 7 / 7. ALIŞTIRMA

1. KELASI ZAMON FE‘LI БУДУЩЕЕ ВРЕМЯ ГЛАГОЛА FUTURE TENSE GELECEK ZAMAN FİİLİ

O‘zbek tilida kelasi zamon fe‘li fe‘l asosiga **-a,-y, -moqchi, -ar** affikslarining qo‘shlishidan hosil bo‘ladi.

В узбекском будущее время глагола образуется присоединением аффиксов **-a,-y, -moqchi, -ar** к основе глагола

In Uzbek, the future tense of the verb is formed by adding the affixes **-a, -y, -moqchi, -ar** to the stem of the verb

Özbekçede fiiller gelecek zamanda fiile **a,-y, -moqchi, -ar** eklerinin eklenmesiyle yapılır.

Shaxs / Лицо / Person / Şahs	Birlik / ед. ч. / Singular / Tekil	Ko‘plik / Мн. ч. / Plural / Çoğul
I	top- a-man , so‘ra- y-man top- moqchi-man top- ar-man	top- a-miz , so‘ra- y-miz top- moqchi-miz top - ar -miz
II	top- a-san , so‘ra- y-san top- moqchi-san top - ar-san	top- a-siz , so‘ra- y-siz top- moqchi-siz , top - ar- si z
III	top- a-di , so‘ra- y-di top- moqchi top - ar	top- a-lar , so‘ra- y-dilar top- moqchi-lar , top - ar(lar)

Nodira bugun biznikiga keladi. /Нодира сегодња придет кнам./ Nodira will come to us today. / Nodira bugün bizim eve gelecek.

Men darslarimni kutubxonada tayyorlayman./ Я делаю свои уроки в библиотеке./ I do my lessons at the library./ Ben derslerimi kütüphanede hazırlıyorum.

Ertaroq qaytarsan. / Вернись по-раньше./ Returnearlier./ erkendönersen.

Birgalikda imtihonlarga tayyorlanamiz./ Вместе будем готовиться к экзаменам./ Together we will prepare for exams./ birlikte sınavlara hazırlanırız.

Kelasi zamon fe'lining inkor shakli fe'l asosga **-mas, -moqchi emas, -moqchi-mas** affikslarining qo'shilishdan hosil bo'ladi.

Отрицательная форма образуется присоединением к основе глагола аффикса **-mas, -moqchi emas, -moqchimas** и личных аффиксов спряжения.

Shaxs / Лицо /Person / Şahs	Birlik / ед. ч. /singular tekil	Ko'plik/ Мн. ч. / plural/ çoğul
I	bor -mas-man bor- moqchi emas- man bor- moqchi -mas	bor -mas-miz bor- moqchi emas-miz bor- moqchi -mas-miz
II	bor- mas-san bor- moqchi emas-san bor- moqchi -mas	bor -mas-siz bor- moqchi emas-siz bor- moqchi -mas-siz
III	bor - mas bor- moqchi emas bor- moqchi -mas	bor -mas (-lar) bor- moqchi emas (-lar) bor- moqchi -mas(-lar)

The negative form is formed by attaching the affix **-mas, -moqchi emas, -moqchimas**, and personal conjugation affixes to the stem of the verb.

Gelecek zaman fiilinin olumsuz şekli, fiile **-mas, -moqchi emas, -moqchi, -mas** eklerinin eklenmesiyle yapılır.

Balki, biz mehmonga **borarmiz.** / Возможно, завтра мы пойдем в гости./ Maybe we will go to visit./ Yarın biz misafirliğe **gideceğiz.**

Balki, Hilola kitobni **olmas.** / Возможно, Хилола не возьмет книгу./ Maybe Khilola will not take the book./ Belki Hilola kitabı **almaz.**

Farhod dars tayyorlamoqchi./ Фарход хочет готовить уроки./ Farhod is going to prepare the lessons./ Farhod ders hazırlayacak.

U biz bilan bormoqchi **emas.**/ Он не хочет пойти с нами./ He doesn't want to go with us./ O bizimle gitmek istemiyor.

Xatosini qayta takrorlamas./ Наверное, он не повторит ошибку./ Perhaps he will not repeat the mistake./ Belki o yanlışı tekrarlamaz.

1-mashq/ Упражнение 1/ Exercise 1/ 1. Alıştırma

Berilgan fe'llarni kelasi zamon shakliga keltiring va ular ishtirokida gaplar tuzing.

Приведите заданные глаголы к форме будущего времени и составьте предложения с их участием.

Write given sentences in future form and make sentence with them.

Verilen fiilleri gelecek zamanda çekimleyin ve onları kullanarak cümleler kurunuz.

Gapirmoq, bajarmoq, suzmoq, tayyorlamoq, ichmoq, olmoq, qaramoq, yig'lamoq, kutmoq, uchrashmoq, yozmoq, ochmoq, saralamoq, javob bermoq, salomlashmoq, aytmoq, kuylamoq, eshitmoq.

2-mashq/ Упражнение 2/ Exercise 2 / 2. Alıştırma

Berilgan fe'llarni zamonini aniqlab guruhlarga ajrating.

Определите время данных глаголов и распределите их по группам.

Find out the tenses of verbs and divide into groups.

Verilen fillerin zamanlarını bulup gruplara ayırınız.

Kuyladik, ko'rishyapti, sanamoqchiman, joylashdi, ochmoqchi, chizmoqchi, boshladik, aytay, ovlar, ichdilar, salomlashyapmiz, ko'tarmoqchilar, kiyindi, o'qir, charchadik, yodlayapti, urmoqchisizmi?, sakramoqchi, yozdilar, uxlayapsiz, xayrlashdik, yuvmoqchimas, olmadi, uchyapti, toparsan, boray, kelmoqchi, gaplashdilar.

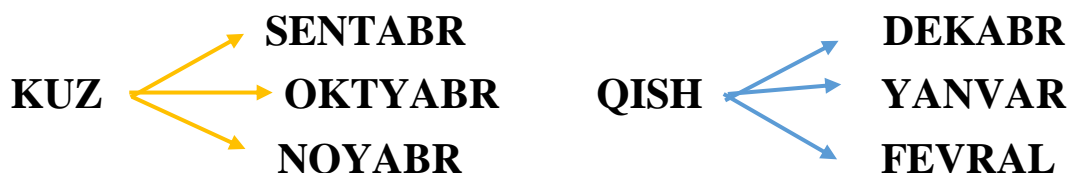
2. PAYT MA'NOSINI IFODALASH

**YIL FASLLARI, OYLAR/ ВЫРАЖЕНИЕ ВРЕМЕНИ
ВРЕМЕНАГОДА, МЕСЯЦЫ/ EXPRESSION OF TIME
SEASONS, MONTHS/ MEVSİMLER, AYLAR**

BAHOR → **MART**
→ **APREL**
→ **MAY**

YOZ → **IYUN**
→ **IYUL**
→ **AVGUST**

3. HAFTA KUNLARI / ДНИ НЕДЕЛИ / DAYS OF THE WEEK / HAFTANIN GÜNLERİ

HAFTA KUNLARI / ДНИ НЕДЕЛИ / DAYS OF THE WEEK / HAFTANIN GÜNLERİ			
Dushanba	Понедельник	Monday	Pazartesi
Seshanba	Вторник	Tuesday	Salı
Chorshanba	Среда	Wednesday	Çarşamba
Payshanba	Четверг	Thursday	Perşembe
Juma	Пятница	Friday	Cuma
Shanba	Суббота	saturday	Cumartesi
Yakshanba	Воскресенье	Sunday	Pazar

3-mashq / Упражнение 3/ Exercise 3/ 3. Alıştırma

Savollarga javob bering.

Отвѣтьте на вопросы.

Answer the question.

Sorulara cevap veriniz.

Bir hafta necha kun?

Dushanba haftaning nechanchi kuni?

Dam olish kuni qachon?

Chorshanbadan oldin qaysi kun keladi?

Haftaning beshinchi kuni qaysi kun?

Jumadan keyin qaysi kun keladi?

Topshiriq / Задание / Task / Görev

Matnni davom ettiring.

Продолжите текст.

Continue text.

Metni devam ettiriniz.

YIL FASLLARI

Bahor fasli juda chiroyli fasl. Bahorda tabiat yug'onadi. Kunlar uzayadi. Hammayoq yashil tusda bo'ladi. Daraxtlar gullaydi. Havo yoqimli bo'ladi. Menga bahor yoqadi.

Yoz

4. KUN QISMLARI/ ЧАСТИ ДНЯ/ PARTS OF THE DAY/ GÜNÜN BÖLÜMLERİ

Tong	Утро	Morning	Sabah
Ertalab	Утро	Morning	Sabah
Kunduz	День	Afternoon	Gündüz
Tush	День	Afternoon	Öğle
Kechqurun	Вечер	Evening	Akşam
Tun	Ночь	Night	Gece

Topshiriq / Задание / Task / Görev

Maqollarni yod oling.

Выучите пословицы

Memorize the proverbs

Atasözlerini ezberleyin.

1. Kemaga tushganning joni bir.
2. Yetti o'lchab bir kes.
3. Kelish mehmondan, ketish mezbondan.

4. Uying tor bo‘lsa ham, ko‘nling keng bo‘lsin.
5. Yaxshi bilan yursang etarsan murodga,
Yomon bilan yursang qolarsan uyatga.
6. El og‘ziga elak tutib bo‘lmaydi.

5. PAYT RAVISHI / НАРЕЧИЯ ВРЕМЕНИ / ADVERBS OF TIME / ZAMAN ZARFLARI

Payt ravishlari ham vaqtni ifodalashda faol ishtirok etadi. Odatda gapning boshida keladi va qachon?, qachongacha?, qachondan beri? kabi so‘roqlarga javob beradi.

Наречия времени активно участвуют в выражении времени. Обычно идут в начале предложения и отвечают на вопросы когда? До какого времени? С какого времени?

The adverbs of time are actively involved in expressing time. Usually go at the beginning of a sentence and answer the questions when? Until when? From what time?

Zaman zarfları, cümle içerisinde zaman ifade eden sözcükleri kapsamaktadır. Genellikle cümlenin başında yer alır ve “ne zaman, ne zamana kadar, kaç’a kadar” gibi sorulara yanıt verirler.

Masalan / Hanpumep / For example/ Örnek:

Bugun Saodat darsga kelmadi.

Yaqinda universitetimizda katta xalqaro anjuman bo‘ladi.

Anchadan beri siz bilan uchrashishni xohlar edim.

Bu qachongacha davom etadi?

Ertalab soat sakkizda nonushta qilaman.

Ertaga do‘stlarim bilan tog‘ga dam olish uchun ketamiz.

4-mashq / упражнение 4/ Exercise 4/ 4 Alıştırma

Quyidagi soʻzlar ishtirokida gaplar tuzing.

Составьте предложения с использованием данных слов.

Make sentences using given words.

Aşağıdaki kelimeleri kullanarak cümleler kurunuz.

Ertalab, kecha, bahorda, har doim, bugun. yozda, tunda, saharda, yaqinda, allaqachon, qachondan buyon, tongda, ancha ilgari, azaldan, har doim, kechqurun, kuni bilan.

5-mashq/ упражнение 5/ exercise 5 / 5 Alıştırma

Quyidagi soʻzlarni va soʻz birikmalarini tarjima qiling.

Переведите следующие слова и словосочетания.

Translate the following words and phrases.

Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarını çeviriniz.

Tongda, har kuni, azaldan, har doim, bugun, kunduzi, avval, kechasi, ertalab, hozir, ilgari, bultur, yaqinda, kechagina, kundankunga, oʻtgan yili, har safar, anchadan buyon.

6-mashq / Упражнение 6 / Exercise 6 / 6. Alıştırma

Gaplarni tarjima qiling va vaqtni ifogalanishiga eʻtibor bering.

Переведите предложения и обратите внимание на выражение времени.

Translate the sentences and pay attention to the expression of time.

Zaman ifadelerine dikkat ederek aşağıdaki cümleleri çevirin.

1. Tongda qushlarning ovozidan uygʻondim.
2. Ertaga albatta, uchrashamiz.
3. Har doimgidek kech qoldingiz.
4. Oʻtgan oyda Xitoyda xizmat safarida edim.
5. Doim shunday yaxshi kayfiyatda boʻlishingizni xohlaymiz.
6. Har kuni ertak tinglab uxlayman.
7. Universitet oshxonasida doim mazali taomlar boʻladi.
8. Bugun juda charchadim.

7- mashq /Упражнение 7 / Exercise 7 / 7 Alıştırma

Savollar javob yozing.

Напишите ответы на вопросы.

Answer the questions.

Aşağıdaki sorulara cevap veriniz.

1. Qanday yil fasllarini bilasiz? ...
2. Bir yilda qanday oylar bor? ...
3. Yoz oylari qaysilar?.....
4. Bir oyda necha hafta bor? ..
5. Haftada necha kun bor? ...
6. Hafta kunlarining nomlarini bilasizmi? ...
7. Qaysi kunlari dam olasiz?
8. Bir yilda nechta fasl bor?
9. Kun qismlarini nomlang?
10. Odatda hamma odamlar qachon uxlaydilar?

Topshiriq / Задание/ Task / Görev

Rasmlarda ifodalangan paytni aniqlang.

Определите изображенное на картинках время.

Determine the time shown in the pictures.

Resimleri ifade eden zamanları belirleyip altlarına yazınız.

Topshiriq / Задание/ Task / Görev

O‘zingizga yoqqan fasl haqida matn tuzing. Unda payt ravishlaridan foydalaning.

Составьте текст про ваше любимое время года. Используйте наречия времени.

Compose a text about your favorite season. Use adverbs of the time.

Sevdiğiniz mevsim hakkında bir metin yazınız.

Topshiriq / Задание/ Task / Görev

Yod oling. Выучите. Learn by heart. Ezberleyin.

tongda– утром – in the morning – sabahta

ertadan so‘ng – послезавтра – the day after tomorrow – yarından sonra

azonda – на заре – at dawn – sabahta

allaqachon– давно – long ago - uzun zaman önce

azaldan– с древних времен - from ancient times - ezelden

bu yilda – в этом году – this year – bu yıl

bultur – в прошлом году – last year – geçen yıl

har yili – каждый год – every year – her yıl

kelgusida– в будущем – in future – gelecekte

namozshom– под вечер - towards evening – akşamda

o‘sha kun – тот день – that day – o gün

o‘shanda– тогда – then - onda

o‘shandan buyon – с тех пор – since then - dan beri

Topshiriq/ Задание/ Task/ Görev

Quyidagi yil fasllari bilan bog‘liq maqollarni yod oling.

Выучите следующие пословицы, связанные с временами года.

Memorize following proverbs, connected with seasons.

Aşağıdaki mevsimlerle ilgili atasözleri ezberleyiniz.

1. Kun g‘amini sahar ye, Yil faslini bahor ye.
2. Bahorgi harakat – kuzgi barakat.
3. Yozda jarohat ko‘rsang, Qishda rohat ko‘rasan.
4. Navro‘zdan so‘ng qish bo‘lmas, Mezonan so‘ng yoz bo‘lmas.
5. Yozda yopinchig‘ing tashlama, Qishda o‘zing bilasan.
6. G‘oz kelgani – yoz kelgani.

8-mashq / Упражнение 8 / Exercise 8 / 8. Alıştırma

Matnni o‘qing va savollarga javob bering. Matn asosida o‘z ish haftangiz haqida so‘zlab bering.

Прочитайте текст и ответьте на вопросы.

**Расскажите о вашей рабочей неделе, опираясь на текст.
Read the text and answer the question. Tell about your weekday based on the text.**

Metni okuyunuz ve sorulara cevap veriniz.

Men har kuni universitetga darsga boraman. Haftada 6 kun, dushanba, seshanba, chorshanba, payshanba, juma, shanba kunlari 6 soatdan o‘qiyman. Yakshanbada esa dam olaman. Dushanba, payshanba kunlari shaxmat bilan shug‘ullanaman. Seshanba, Chorshanba, shanba kunlari suv havzasiga suzishga boraman. Juma kuni esa darslardan keyin buvimnikiga boraman. Yakshanbada

oilam bilan birga dam olaman. Uy ishlarida yordam beraman, bozordan oziq-ovaqatlar xarid qilaman. Kechqurunlari esa televizor ko‘raman, kitob o‘qiyman yoki do‘stlarim bilan uchrashaman.

1. Qachon universitetga darsga borasan?
2. Haftada necha kun dars bo‘ladi? Qaysi kunlari?
3. Qachon dam olasan?
4. Shaxmat bilan qachon shug‘ullanasan?
5. Haftaning qaysi kunlari suv havzasiga borasan?
6. Buvingnikiga qachon borasan?
7. Yakshnba kuni nima qilasan?

9-Mashq/Упражнение9/ Exercise 9/ 9 Alıstırma

Berilgan so‘z va so‘z birikmalaridan foydalanib mant tuzing va nomlang.

Составьте текст, используя данное слова и словосочетания. Озаглавьте его.

Use the words and the phrases given below, make a text by naming it.

Verilen kelime ve kelime gruplarını kullanarak bir metin oluşturun ve yazdığınız metne bir başlık veriniz.

Chiroyli, o‘yin, bahavo, ifori taraladi, bolalar, menga, mayin shamol esadi, kiyimlarda, tabiat uyg‘onadi. Kunlar qisqa, sovuq, ta‘til, mazza qiladilar, qalin, yoqadi.

10-Mashq/ Упражнение 10/ Exercise 10/ 10 Aliştırma

Matnni tarjima qiling.

Переведите текст.

Translate text.

Metni çeviriniz.

YOZ

Yoz fasli bahor va kuz fasllarining orasida joylashgan boqilib, eng issiq fasl hisoblanadi. Iyun, iyul, avgust oylari yoz hisoblanadi. Xalq orasida yilning issiq yarmi yoz deyiladi. Yoz fasli inson organizmi uchun eng kerakli fasllardan biridir. Yoz fasli, inson sogliqini uchun juda zarur boqilgan D vitaminiga boydir. Chunki D vitamini eng yaxshi quyosh nurlari bilan insonga oqitadi. Meva, sabzavot va boshqa oqsimliklar ham yoz faslida pisha boshlaydi. Oqzbekistonda mazali va foydali mevalar juda koq p. Yozda bolalar va talabalar uchun taqtil. Taqtil kunlari hamma mazza qilib salqin bogqlarda, togqlardagi oromgohlarda dam olidi.

Orasida- между- between – arasında

Joylashgan – находится- located - yerleşen

Hisoblanadi – считается – considered - hesaplanacak

Inson – человек – human - insan

Kerakli – нужный – necessary - gerekli

Oqtadi – переходит/ передаётся – transferred- geçecek

Boy – богатый – rich - zengin

Quyoshnurlari – солнечные лучи – sun rays - güneş ışıkları

Pisha boshlaydi – созревают – ripen - pişmeyi başlayacak

Salqin – прохладный – cool - serin

Bogql – сад/ парк – garden/park - bahçe

Togql – гора – mountain - dağ

Boshqa – другой – other - diğer

Oqsimlik – растение – plant - bitki

Oromgoh – лагерь – camp – kamp

8-DARS / УРОК 8 LESSON 8/ 8 DERS

1. SOAT NECHA?

КОТОРЫЙ ЧАС? WHAT TIME IS IT? SAAT KAÇ?

O‘zbek tilida vaqt soatlarda quyidagicha ifodalanadi.

В узбекском языке время выражается в часах следующим образом

Expression of time in uzбек.

Özbekçede saatler aşağıdaki gibi ifade edilir.

1- qolip: ____ + dan ____ daqiqao‘tdi.

Birdan besh daqiqa o‘tdi.

Beshdan o‘n daqiqa o‘tdi.

Uchdan besh daqiqa o‘tdi .

O‘ndan besh daqiqa o‘tdi.

O‘n birdan yigirma besh daqiqa o‘tdi.

2- qolip :_ + ta kam bo‘ldi

Beshta kam ikki bo‘ldi.

O‘nta kam uch bo‘ldi.

Beshta kam o‘n ikki bo‘ldi.

Yigirmata kam bir bo‘ldi.

O‘n beshta kam olti bo‘ldi.

3- qolip: Soat_yarim bo‘ldi

Soat ikki yarim bo‘ldi.

Soat bir yarim bo‘ldi.

Soat sakkiz yarim bo‘ldi.

Soat o‘n ikki yarim bo‘ldi.

4- qolip: Soat roppa rosa ____ bo‘ldi

Soat roppa rosa besh bo‘ldi

Soat roppa rosa uch bo‘ldi

Soat roppa rosa yetti bo‘ldi

Soat roppa rosa olti bo‘ldi

Soat roppa rosa o‘n ikki bo‘ldi

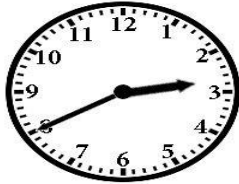
1-Mashq/ Упражнение 1/ Exercise 1/ 1 Alıştırma

Aniq vaqtni ayting

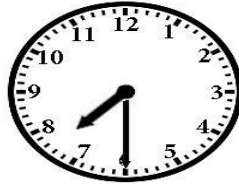
Скажите точное время.

Tell the time.

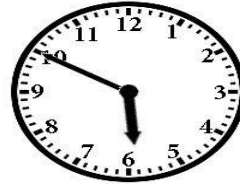
Zamanı söyleyin.

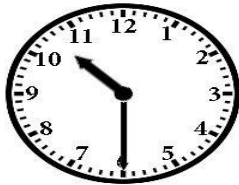
1.

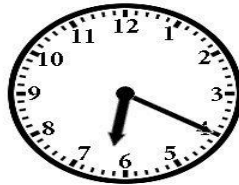
2.

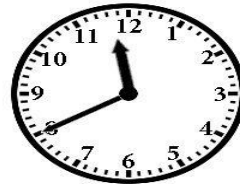
3.

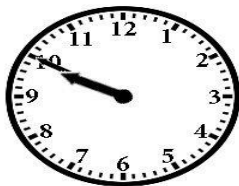
4.

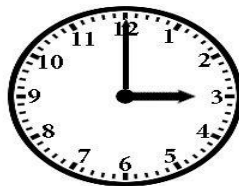
5.

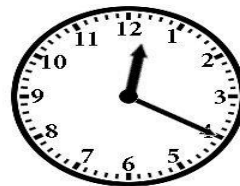
6.

7.

8.

9.

2-Mashq/ Упражнение 2/ Exercise 2/ 2 Alıştırma

Dialogni o‘qing va davom ettiring.

Прочитайте и продолжите диалог.

Read dialog and continue.

Diyaloğu okuyun ve devam ettirin.

- Hozir soat necha (nechi) bo‘ldi?
- 8 dan yigirma daqiqa o‘tdi. (8. 20)
- Bugun qaysi kun?
- Dushanba.
- Dars qachon tugaydi?
- Soat ikkida. (14. 00)
- Uyga soat nechada ketasiz?
- 2 dan o‘n besh daqiqa o‘tganda. (14.15)

3-Mashq/ Упражнение 3/ Exercise 3/ 3 Alıştırma

O‘qing va savollarga javob bering.

Прочитайте и ответьте на вопросы:

Read and answer the question.

Okuyun ve sorulara cevap veriniz.

1. O‘zbekistonga qachon keldingiz?
2. Hozir soat nechchi?
3. Darslaringiz soat nechada boshlanadi?
4. Dars necha soat bo‘ladi?
5. Soat nechada universitetga borasiz?
6. Odatda soat nechada ovqatlanasiz?
7. Necha soat dars tayyorlaysiz?
8. Qachon sizga qo‘ng‘iroq qilsam bo‘ladi?

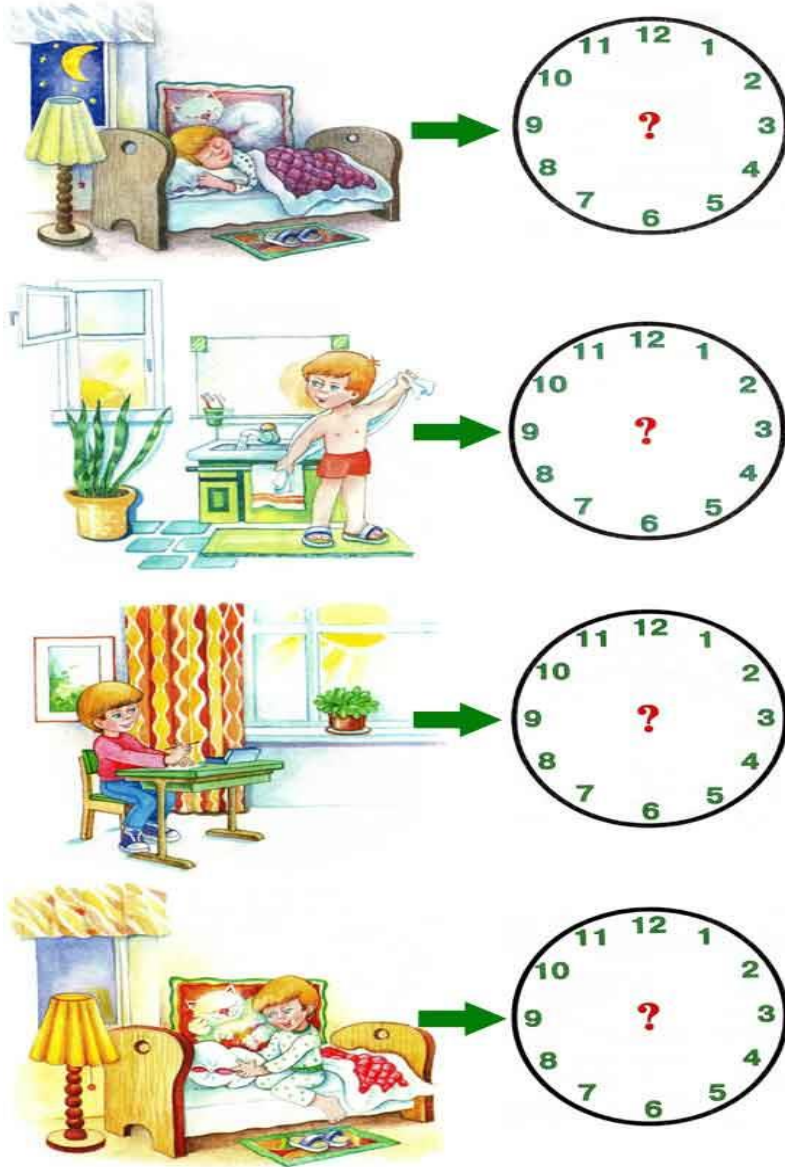
4-Mashq / упражнение 4/ Exercise 4 / 4 Alıştırma

Rasmga qarab, matn tuzing.

Составьте текст, посмотрев на картинку.

Make the text based on the picture.

Resme bakıp günlük rutini anlatan bir metin yazınız.

Topshiriq/ Задание/ Task / Görev

Kun tartibingiz haqida matn tuzing.

Составьте текст о распорядке дня.

Make text about your day.

Günlük rutininiz hakkında bir metin yazınız.

**3. PAYTNI IFODALANISHI USULLARI BILAN TANISHING
ПОЗНАКОМЬТЕСЬ СО СПОСОБАМИ ВЫРАЖЕНИЯ
ВРЕМЕНИ.**

**GET TO KNOW ABOUT METHOD OF TIME EXPRESSIONS.
ZAMANI İFADELERİ HAKKINDA BİLGİ SAHİBİ OLMAK**

-dan oldin;	до ...	Before	-den önce
-dan keyin;	после ...	After	-den sonra
-dan beri;	с того времени	Since	-dan beri

Masalan / Нампример / For example / Örenek:

Darsdan oldin bu haqda gaplashgandik.

Мы говорили об этом перед уроком.

We have spoken about it before the lesson.

Dersden önce bunun hakkında konuşmuştuk.

Uchrashuvdan keyin hamma talabalar yotoqxonaga qaytdilar.

После встречи все студенты вернулись в общежитие.

After meeting all students returned to apartment.

Görüşmeden sonra bütün öğrenciler yurda döndüler.

Qachondan beri siz bilan ko‘rishmadik.

С каких пор мы с вами не виделись.

I have not seen you for ages

Ne zamandır sizinle karşılaşmamıştık.

Fe'l	-gan	-im	-da
		-ing	
		-i	
		-imiz	
		-ingiz	
		-lari	

Masalan / Нампример / For example / Örnek

Universitetdan kel+gan+im+da soat 5 edi.

Когда я приехал из университета, было 5 часов вечера.

When I came home from university, it was 5 o'clock.

Üniversiteden geldiğimde saat 5 idi.

Mashina haydayotganda juda ehtiyot bo'lish kerak.

Вы должны быть очень осторожным при вождении автомобиля.

When driving car , they have to be careful.

Araba kullanırken çok dikkatli olmamız gerekiyor.

Zarina uyiga qaytganida qo'ng'iroq qilaman.

Позвоню, когда Зарина вернется домой.

As soon as Zarina comes home I will call you.

Zarina eve döner dönmez seni arayacağım.

Men charchaganimda tez uxlab qolaman.

Я быстро засыпаю, когда устаю.

When I feel tired I sleep fast.

Yorulduğumda çabuk uyuyakalırım.

5-Mashq. Упражнение 5/ Exercise 5 / 5 Alıştırma.

Berilgan so'z va so'z birikmalari asosida gaplar tuzing.

Составьте предложения на основе заданных слов и словосочетаний.

Make sentences based on given words and phrases.

Verilen kelime ve kelime grupları ile cümleler kurunuz.

Bugun, chorshanba, kelasi haftada, to'rt kun, har doin, dam olish kuni, soat, har hafta, kechqurun, kuzda, nonushtadan so'ng, tongda, oxirida, boshida, Yarim tunda, 3 kun oldin.

6-Mashq. упражнение 6/ Exercise 6/ 6 Alıştırma

O‘qing va savollarga javob bering.

Прочитайте и ответьте на вопросы.

Read and answer questions.

Okuyun ve sorulara cevap veriniz.

1. O‘zbekistonga qachon keldingiz?
2. Soat nechada uyga qaytdingiz?
3. Uchrasuv necha soat bo‘ldi?
4. Yaponiyadan O‘zbekistongacha samolyotda necha soat uchasiz?
5. Qancha vaqt band bo‘lasiz?
6. Hozir soat necha bo‘ldi?
7. Darslaringiz qachon tugaydi?
8. Menga qancha vaqt ajrata olasiz?
9. Odatda soat nechada uxlaysiz?

Topshiriq. Задание. Task. Görev.

Tug‘ulgan kuningizni qanday o‘tkazganingiz haqida matn tuzing.

Составьте текст о том, как провели своё день рождение.

Make sentences how you have celebrated your birthday.

Doğum gününüzü nasıl kutlayacağınızla ilgili bir metin yazınız.

BILIMLARINGIZNI SINAB KO‘RING
ПРОВЕРЬ ТЕСВОИЗНАНИЯ
TEST YOUR KNOWLADGE
BILGINIZI TEST EDIN

1. Ko‘plikdagi so‘zlar keltirilgan qatorni aniqlang.

- a. oyna, kitob, gul, men.
- b. men, arra, qalam.
- c. biz, bolalar, kitoblar, gullar.
- d. sen, bolalar, kitob, gullar.

2. So‘z birikmani davom ettiring – *Tanishganimdan ...*

- a. Arzimaydi
- b. Xursandman
- c. Boshlaymiz
- d. Keling

3. “*Iltimos*” shaklini toping.

- a. Tushunarli
- b. Afsus
- c. Kirish mumkinmi
- d. Keldim

4. Tog‘ri savol bering – *U odam ...*

- a. Kim?
- b. Nima?
- c. Qancha?
- d. Qayer?

5. Nuqta o‘rniga mos so‘zni qo‘ying - *Mening ... Aziza*

- a. Yoshim
- b. Qo‘lim
- c. Ismim
- d. Qalamim

7. Nuqtalarni o‘rniga mos qo‘shimchani qo‘ying.

Mening onam 35 yosh...

- a. -ga
- b. -da
- c. -ning
- d. -dan

8. “*Inkor*”shaklini toping – *Bu daraxtmi ?*

- a. Ha, bu daraxt.
- b. Yo‘q, bu daraxt emas.
- c. Bilmadim, men o‘ylashimcha daraxt.
- d. Balkim daraxtdir.

9. Ko‘plikdagi olmoshni toping .

- a. Siz
- b. Uning
- c. Meniki
- d. Unda

10. Faqat ranglar berilgan qatorni aniqlang.

- a. Issiq, sovuq, qora, ochiq
- b. Qizil, yashil, pushti, ko‘k

- c. Oq, yopiq, ochiq, ko‘k
- d. Ochiq, qora, mazali, yashil

11. Mos qo‘shimchani nuqtalar o‘rniga qo‘ying – *Biz talaba...*

- a. -siz
- b. -san
- c. -miz
- d. -ga

12. “*Inkor*” shaklini toping.

- a. Men talabaman
- b. U kelmadi
- c. Men shu yerdaman
- d. Siz qayerdasiz

13. “*Tartib son*” berilgan qatorni topining.

- a. Beshinchi
- b. bitta
- c. olti
- d. sakkiz nafar

14. Tog‘ri javobni toping. “*Sen qayerlikсан?*”

- a. Samarqandda
- b. Samarqandga
- c. Samarqandlik
- d. Samarqanddan

15. Savolga javob bering. Kursi (*Stul*) qayerda?

- a. Xonada
- b. Xonaning
- c. Xonacha
- d. Xonamiz

16. *Bu men... uyim.* Nuqtalar o‘rniga mos qo‘shimchani qo‘ying.

- a. -ing
- b. -da
- c. -iki
- d. -ga

17. Savol shakilni tuzing “*Oyilangiz bor...?*”

- a. -ki
- b. -mi
- c. -chi
- d. -da

18. “*O‘ng tomonda*” so‘z birikmasiga antonim toping.

- a. Ust tomonda
- b. Orqa tomonda
- c. chap tomonda
- d. qaysi tomonda

19. “*Sanoq*” son keltirilgan qatorni toping.

- a. yetti
- b. birinchi

- c. oltita
- d. uch dona

20. Togʻri javob bering “*Sen qayerga ketyapsan?*”

- a. uyda
- b. uyga
- c. uyla
- d. uydan

21. “*Oʻn ikki*”dan keyin qanday son keladi?

- a. Oʻn uch
- b. Oʻn toʻrt
- c. Oʻn toʻqqiz
- d. Oʻn olti

22. *U nima uchun kutubxonaga bordi* ?Savolga javob bering.

- a. U kitob olishi kerak edi.
- b. U u yerda uxlaydi.
- c. Senga xat yozdi.
- d. Faqat yotish uchun.

23. *Feʻlning oʻtgan zamon shaklini toping.*

- a. U kecha meni kutgan edi.
- b. U meni hozir kutayotgan boʻlsa kerak.
- c. U meni kutsa kerak.
- d. U meni kutayotgan boʻlsa kerak.

24. “Haydovchi” qanday savol beradi?

- a. Qayeringiz og‘riyapti?
- b. Qayerdasiz?
- c. Qayerga borasiz?
- d. Qayerdan bilasiz?

25. Fe’lning o‘tgan zamon shaklini toping.

- a. Men darsga ketayapman.
- b. Men kecha darsga bordim.
- c. Men darsda o‘tiribman.
- d. Men darsga ketmoqchiman.

26. Tog‘ri tuzilgan gapni aniqlang.

- a. Men ertaga ketmasam kerak.
- b. Men kecha ketayapman.
- c. Men bugun ketganman.
- d. Men kecha ketamoqchiman

27. “So‘roq” shaklini toping .

- a. Siz kelasiz...
- b. Siz keldizmi...
- c. Siz keling...
- d. Siz kelaman...

28. Xatoni toping.

- a. Uch kitoblar.
- b. Ikkita olma
- c. Besh nafar talaba.
- d. O‘ninchi qavat.

29. Gapni to'ldiring *Toshkent – katta va chiroyli ...*

- a. Ko'cha
- b. Shahar
- c. Maydon
- d. Uy

30. To'g'ri qo'shimchani qo'ying. *Siz olmani yaxshi ko'ra...mi?*

- a. -man
- b. -siz
- c. -miz
- d. -san

31. To'g'ri so'z qo'ying. *Juda charchadim, lekin ... dars qilishim kerak.*

- a. baribir
- b. faqat
- c. ham
- d. agar

32. Hozirgi zamon fe'li berilgan qatorni aniqlang.

- a. Darsda bolalar yozayaptilar.
- b. Havo juda issiq.
- c. Bu kitob juda qimmat.
- d. Bu kitob juda qiziq.

33. Gapni to'ldiring: *Kechirasiz, xonaga kirish?*

- a. Mumkinmi
- b. Boraymi
- c. Qaraymi
- d. Olaymi

34. “Inkor” shaklidagi gapni toping.

- a. U shoshiladi
- b. U shoshayotgan edi.
- c. U shoshildi.
- d. U shoshmadi.

35. “Darak” gapni toping.

- a. Lola mashinani hayday oladimi?
- b. Lola mashinani haydaydi.
- c. Lola mashinani haydama.
- d. Lola mashinani haydamoq -chi ?!

36. “Payshanba”dan keyin qaysi hafta kuni keladi?

- a. Chorshanba
- b. Seshanba
- c. Juma
- d. Dushanba

37. Qaysi oylariyoz oylari?

- a. Dekabr, yanvar, fevral
- b. Mart, aprel, may
- c. Iyun, iyul, avgust
- d. Dekabr, iyun, avgust

38. To‘g‘ri qo‘shimchani qo‘llang. *Meni darsim 8 ... 1 ... bo‘ladi.*

- a. dan, – gacha
- b. dan, – o‘tdi
- c. dan ,– kam
- d. dan, – ning

39. To‘g‘ri qo‘shimcha qo‘ying. *Agar ertaga kel...giz , birga bozorga bora...*

- a. san – miz
- b. giz – miz
- c. ma – san
- d. san – dik

40. “*Shirin*” so‘ziga antonim toping .

- a. Achchiq
- b. Mazali
- c. Sovuq
- d. Kir

41. Nuqtalar o‘rniga to‘ldiring: *Kecha..qaraganda bugun issiq...*

- a. da – ga
- b. dan – roq
- c. ga – roq
- d. ning –sa

42. “*Hodisa*” so‘ziga sinonim so‘zni toping.

- a. Maqsad
- b. Ishonch
- c. Shamol
- d. Voqea

43. “*Uzun*” so‘zini antonimini toping.

- a. Kalta
- b. Baland
- c. Sekin
- d. Kech

44. Nuqtalar o‘ni to‘ldiring. *Men har kuni maktabga*

- a. Sakrayman
- b. Yotaman
- c. Qatnayman
- d. Topaman

45. “*Shifokor*” so‘zini sinonimini toping.

- a. Quruvchi
- b. Tabib
- c. Uchuvchi
- d. Tadbirkor

46. Savolga to‘g‘ri javob bering. *Kitob qayerda?*

- a. Javon
- b. Javoniki
- c. Javondan
- d. Javonda

47. Gapni to‘ldiring. *Men Toshkentda ...*

- a. Kelish
- b. Sakrayman
- c. Yashayman
- d. Yashash

48. “*Askar*” so‘zini sinonimini toping..

- a. Tabib
- b. Haydovchi
- c. Quruvchi
- d. Harbiy

49. Baland soʻzini antonimini toping.

- a. Past
- b. Sekin
- c. Uzun
- d. Kalta

50. Oʻtgan zamon feʻlini toping.

- a. Yasadim
- b. Yugurasan
- c. Sakrash
- d. Oʻqimoq

51. Hozirgi zamon feʻlini toping.

- a. Yasadim
- b. Yugurasan
- c. Sakrash
- d. Eshityapman

52. Gapni toʻldiring. *Men kitobni ...*

- a. Oʻqish
- b. Oʻqishga
- c. Oʻqiyapman
- d. Oʻqildi

53. Kelasi zamon feʻlini toping?

- a. Oʻqish
- b. Oʻqidim
- c. Oʻqimoq
- d. Oʻqiyman

54. Faqat sifat berilgan qatorni toping.

- a. Odam, Chiroyli, Fil
- b. Baland, Past, Dumoloq
- c. Semiz, Baland, Qush
- d. Devor, Qush, Dam

55. Faqat ijobiy sifat berilgan qatorni toping.

- a. Yaxshi, Chiroyli, Betakror
- b. Semiz, Novcha, Qo‘pol
- c. Yomon, Zo‘r, Hushmuomala
- d. Oqko‘ngil, Harakatchan, Qurumsoq

56. So‘roq gap qanday tuziladi?

- a. His-hayajon ohangi va –mas qo‘shimchasi yordamida.
- b. Ohang, -mi qo‘shimchasi va so‘roq so‘zlari yordamida
- c. Ohang, fe’lning inkor shakli va –ni qo‘shimchasi yordamida.
- d. Ohang, kishilik olmoshi va so‘roq so‘zlari yordamida

57. Kishilik olmoshi ishtirok etgan gapni toping.

- a. Mening ismim Jalolbek
- b. Anvar do‘stini juda sog‘indi
- c. Kino tugadi.
- d. Qalamni uchi sinay deb turibdi.

58. “Baxt” so‘zining antonimini toping.

- a. Chiroy
- b. Go‘zlik
- c. Muhabbat
- d. Baxtsizlik

60. Egallik kategoriyasi qo‘shimchasi berilgan qatorni toping.

- a. –im
- b. –lar
- c. –dan
- d. –ni

61. Nuqtalar o‘rniga kerakli kelishik qo‘shimchasini qo‘ying.

Tinchlik... qadriga yetish hamma... burchidir.

- a. –ga;-ning
- b. –ni;-ning
- c. –ning;-ga
- d. –da;-ni

62. Qavm-qarindosh nomlari berilgan qatorni toping .

- a. Haydovchi, rassom, onam.
- b. Aka, hola, singil, amaki.
- c. O‘qituvchi, ota, talaba, quruvchi
- d. O‘quvchi, odam, o‘t o‘chiruvchi

63. Nuqtalar o‘rniga mos qo‘shimchani qo‘ying. *O‘zbekistonga koreys tilidan dars ber... keldim.*

- a. -gani
- b. -gan
- c. -gacha
- d. -ning

63. Shaxs otlari ishtirok etgan so‘z birikmalarni toping.

- a. Fidoyi o‘qituvchi
- b. London shahri
- c. Katta bog‘
- d. Qiziq kitob

64. Nuqtalar o‘rniga mos qo‘shimcha qo‘ying. *Sinf ... larim bilan kim ko‘p badiiy kitob o‘qish musobaqasini o‘ynayapmiz.*

- a. –bon
- b. –kor
- c. –dosh
- d. –paz

65. Bir Vatanda yashaydiganlar ... deb ataladi.

- a. Qo‘shni
- b. Vatandosh
- c. Sirdosh
- d. Mahalladosh

66. Berilgan kasbni egasi qayerda ishlaydi? *Binokor.*

- a. Oshxonada
- b. Maktabda
- c. Shifoxonada
- d. Qurilishda

67. Nuqtalar o‘rnini to‘ldiring. *Dalalarda tinmay mehnat qiladilar....., kasallarni davolaydilar.....*

- a. dehqonlar, shifokorlar.
- b. tarbiyachilar, kosmonavt.
- c. shifokorlar, haydovchi.
- d. paxtakorlar, haydovchi.

68. “O‘qituvchi” so‘ziga sinonim bo‘la oladigan so‘z berilgan qatorni toping.

- a. Zargar
- b. Shifokor
- c. Karvon
- d. Ustoz

69. –kor qo‘shimchasi qaysi qatordagi so‘zga to‘g‘ri keladi?

- a. Basta...
- b. Etik...
- c. Osh...
- d. Bog‘ ...

70. Nuqtalar o‘rniga qo‘shimchalaridan mosini qo‘ying.

Maktabimizda adabiyot... olimlar bilan uchrashuv uyushtirildi.

- a. –dor
- b. –dosh
- c. –shunos
- d. –bon

71. “Kamtar” so‘zini antonimini toping.

- a. Qo‘pol
- b. Kamgap
- c. Manman
- d. Chaqqon

72. Nuqtalar o‘rnini to‘ldiring. *Kozim juda ... bola.*

- a. Aqlli
- b. O‘qish
- c. Eng
- d. Fazilat

73. Faqat salbiy ma’no kasb etgan sifatlar berilgan qatorni toping.

- a. Semiz, qurumsoq, qo‘pol.
- b. Chiroyli, axmoq, telba.
- c. Aqlli, ishonchsiz, ma’suliyatsiz.
- d. Betakror, yaxshi, kamtar.

74. Nuqtalar o‘rnini to‘ldiring. *Men bugun olma ...*

- a. Yedim
- b. Yedi
- c. Yemoqchi
- d. Yedik

75. Xatoni toping.

- a. Men bugun darsga bormayman.
- b. Men bugun darsga bormadim.
- c. Men bugun darsga boraman.
- d. Men bugun darsga borganmiz.

76. Nuqtalar o‘rnini to‘ldiring. *Biz O‘zbekistonga.....keldik.*

- a. ilk bor
- b. ko‘rib
- c. qabab
- d. chopib

75. Gapga to‘g‘ri savolni tanlang. *Kecha uni do‘konda ko‘rdim.*

- a. Qayerga?
- b. Qayerda?
- c. Qayergacha?
- d. Qayerdan?

76. Gapni to‘ldiring. *Sendesang o‘sha yerga boramiz.*

- a. Qayerga
- b. Joyga
- c. Tepaga
- d. Qachon

77. To‘g‘ri qo‘shimchani tanlang. *Metro oldi... gullar sotiladi.*

- a. -dan
- b. -ga
- c. -ning
- d. -da

78. To‘g‘ri javobni tanlang. *Dam olish kuniqa qayerga boramiz?*

- a. Muzlatgichni ichida.
- b. Hiyobonda .
- c. Arg‘imchoq uchgani .
- d. U bugun kelmadi-ku.

79. Gapga to‘g‘ri savolni tanlang. *Sen aytayotgan joyni bilmayman.*

- a. Qayerni?
- b. Qayerga?
- c. Qayerdan?
- d. Qani?

80. O‘rin ma‘nosini anglatuvchi so‘zlar keltirilgan qatorini tanlang.

- a. ko‘p, tez, do‘stona.
- b. o‘rtada, pastda, shu yerga.
- c. biroz, harzamon, ozmuncha.
- d. asta-asta, tez-tez.

81. To‘g‘ri tuzilgan gapni tanlang. *Yo‘ldan\ sen\ bormayman \yuradigan.*

- a. Bormayman sen yo‘ldan yuradigan.
- b. Yuradigan sen yo‘ldan bormayman.

- c. Sen yuradigan yo‘ldan bormayman.
- d. Bormayman sen yuradigan yo‘ldan.

82. O‘rin-joy ma’nosini ifodalaydigan so‘zlar qatorini tanlang.

- a. Tag, ust, orqa.
- b. Bilan, uchun, kabi.
- c. Sari, sayin, uzra.
- d. Singari, qadar, tufayli.

83. O‘rin-joy ma’nosini ifodalaydigan gapni toping.

- a. Qani endi xohlagan o‘qishimga kirsam.
- b. Dadil harakat qil!
- c. Nahotki, bu siz bo‘lsangiz!
- d. Biz kecha borgan joyimizni hech kim bilmasligi kerak!

84. Gapga to‘g‘ri savolni tanlang. *Sen bayramga bormaysan.*

- a. Qayerga?
- b. Qachon?
- c. Nimaga?
- d. Qayerdan?

85. Gapni to‘ldiring. *Biz.....birga kono... bormoqchi....*

- a. - lar, - ga, - miz.
- b. -lar,-da,-lar.
- c. - li, - ga, - miz
- d. - ar, - ga, - miz

86. “Uy vazifa”si so‘z birikmaga sinonim bo‘lgan birikmani toping.

- a. Uy ishi
- b. Uy qilish
- c. Uy bekasi
- d. Uy qamog‘i

87. Ijobiy sifatlar keltirilgan qatorni toping.

- a. yaxshi, chiroyli, joziba, yoqimli.
- b. yoqimli, sho‘r, katta, yaxshi.
- c. yomon, xunuk, sergap, antiqa.
- d. ajoyib, yoqimli, chiroyli, mayin.

88. Salbiy sifatlar keltirilgan qatorni toping.

- a. yaxshi, chiroyli, joziba, yoqimli.
- b. yoqimli, sho‘r, katta, yaxshi.
- c. yomon, xunuk, sergap, qo‘rqinchli.
- d. ajoyib, yoqimli, chiroyli, mayin.

89. Maza-tam ma’nosini ifodalovchi sifatlarni toping.

- a. yaxshi, issiq, oq, yoqimli.
- b. yoqimli, oq, sho‘r, yaxshi.
- c. yomon, achchiq, sergap, shirin.
- d. achchiq, shirin, sho‘r, mazali.

90. Nuqtalar o‘rniga mos so‘zlarni qo‘ying. Kechabirga kinoga.....

- a. hamma, ko‘rdi.
- b. hammamiz, qildi.

- c. hammamiz, bordik.
- d. hammamiz, qaradik.

91. To‘g‘ri javobni toping. *Bu qanday kitob ekan?*

- a. Bu juda qiziqarli kitob ekan.
- b. Bu kitobda juda qiziqarli ma‘lumotlar bor ekan.
- c. Men juda qiziqarli kitob o‘qidim.
- d. Kutubxonada juda qiziqarli kitob bor ekan.

92. Nuqtalar o‘rnini to‘ldiring. Men sinfda o‘qiyman.

- a. To‘qqiz
- b. To‘qqizinchi
- c. To‘qqizta
- d. To‘qqizda

93. Yigirma ikki sonidan keyin qanday son keladi?

- a. Yigirma to‘rt
- b. Yigirma uch
- c. Yigirma besh
- d. O‘ttiz

94. So‘roqqa to‘g‘ri javobni toping. *Anvar soat nechada uyga qaytdi?*

- a. Anvar uyga qaytmadi.
- b. Anvar uyga juda kech qaytdi.
- c. Anvar soat oltida uyga qaytdi.
- d. Anvar soat oltida uyga qaytmoqchi.

95. Davom ettiring. *Bugun ukamdan yaxshi*.....

- a. xabar keldi
- b. kitob keldi
- c. so‘z keldi
- d. maqsad keldi

96. Xatoni toping.

- a. Bugun dars tayyorladim.
- b. Bugunda dars tayyorladim.
- b. Bugunga dars tayyorladim.
- b. Bugundan dars tayyorladim.

97. *Inkor* shakldagi so‘zlar berilgan qatorni aniqlang.

- a. kitob, yaxshi, qiziq.
- b. yoq, bor, menda.
- c. yoq, olma, qarama.
- d. olma, nok, shaftoli.

98. To‘g‘ri tuzilgan gapni toping.

- a. Bu juda qiziqarli kitob.
- b. Menda juda qiziqarli kitob oldim.
- c. Menda juda qiziqarli kitob kerak emas.
- d. Menning juda qiziqarli kitob kerak .

99. Faqat birlikdagi so‘zlar keltirilgan qatorni aniqlang.

- a. biz, siz, ular.
- b. kitob, soat, ot.
- c. ot, biz, kitob.
- d. siz, soat, kitob.

O‘ZBEKISTON BO‘YLAB SAYOHAT TOSHKENT

SHAHAR MANZARASI

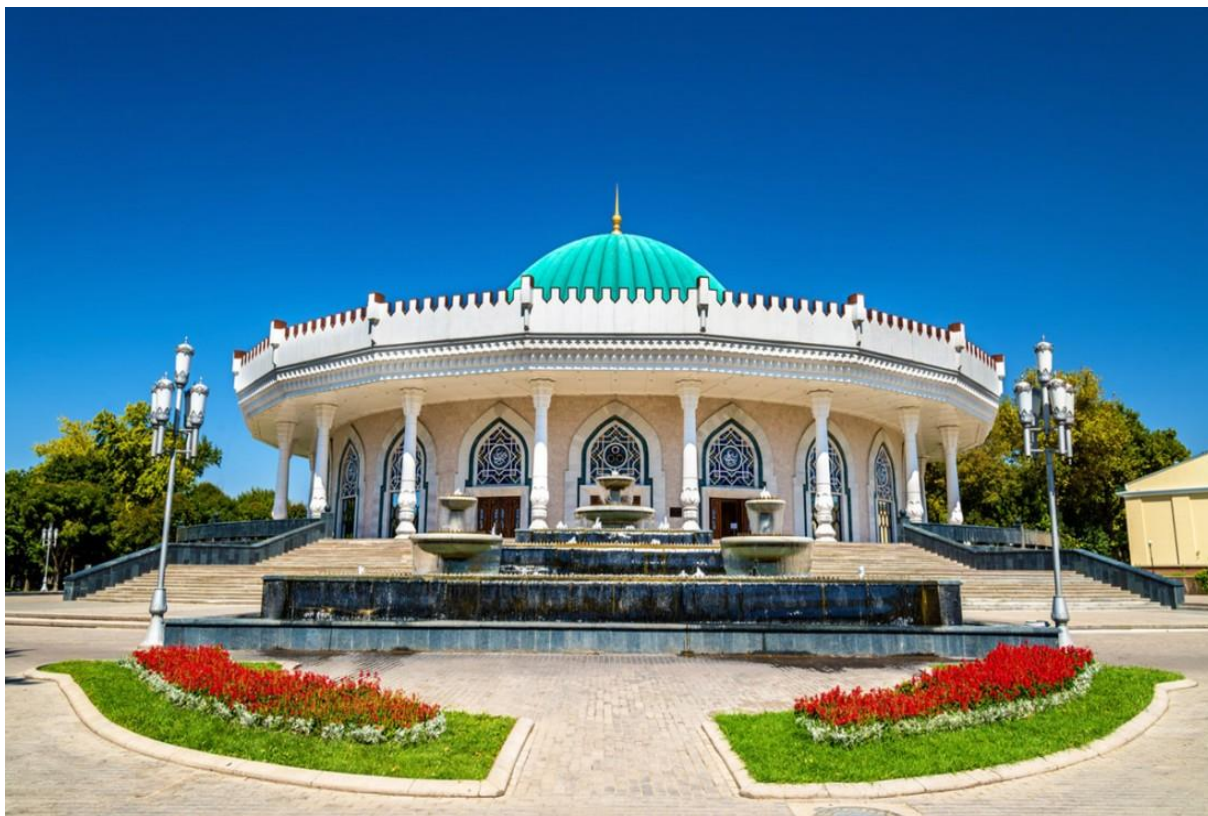
“BUNYODKOR” STADIONI

“OLIY MAJLIS”

“HILTON” mehmonxonasi

“AMIR TEMUR” muzeyi

KECHKI SHAHAR MANZARASI

TOSHKENT TELEMINORASI

“O‘ZBEKISTON” MEHMONXONASI

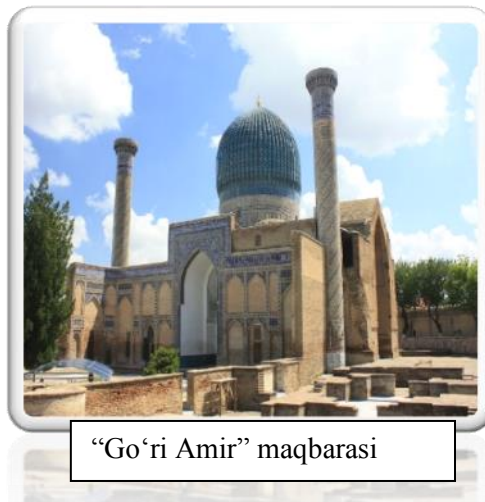
Toshkent — Markaziy Osiyoning yirik qadimiy shaharlaridan biri, O‘zbekiston Respublikasining poytaxti. O‘rta Osiyoning ulkan sanoat-transport chorrahasi va madaniyat markazlaridan biri. Mamlakatning shimoli-sharqiy qismida, Tyanshan tog‘lari etaklarida, 440-480 m tepalikda, Chirchiq daryosi vodiysida joylashgan. Aholisi 2 485 900 kishini tashkil etadi (2020). Shahar Qozog‘istonning chegarasiga yaqin joylashgan. Maydoni 334,8 km².

2007-yili Toshkent Islom madaniyati markazi, deb e‘lon qilindi. Bunga sabab sifatida shaharda ko‘plab tarixiy islomiy inshootlar va Toshkent Islom Universiteti borligi, shahar madaniy tarixi islomiy an‘analar bilan bog‘langanligidir. 2009-yilda Toshkentning 2200-yilligi nishonlandi. Bu munosabat bilan shahar infra va transport tizimi yangilandi.

Toshkent shahri O‘zbekistonning ma‘muriy markazi sanaladi. Toshkent hamisha navqiron shahar. Har yili dunyoning har chekkasidan minglab sayyohlar tashrif buyuradilar. Shahar qiyofasi kundan kun o‘zgarib, ko‘rkamlashib bormoqda. Yangi zamonaviy binolar, bog‘lar, metro beketlari, teatr va muzeylar, ko‘priklar va yo‘llar qurilmoqda. Toshkentni dunyoning eng go‘zal poytaxt shaharlari sirasiga kirgazish mumkin.

SAMARQAND

Samarqand dunyoga juda mashhur shaharlar qatoriga kiradi. U 2750-yildan ortiq tarixga ega. Buyuk Amir Temur davrida Samarqand dunyoning eng mihtasham shaharlaridan biriga aylandi. Mirzo Ulug‘bek davrida Samarqand dunyoning eng yirik fan va madaniyat markazi edi.

Qadimiy Registon maydoni, Go‘ri Amir maqbarasi, Shohizinda, Bibixonim maqbarasi shaharning ko‘rki hisoblanadi. Samarqand shahriga tomosha qilish uchun har yili millionlab sayyohlar kelishadi.

Samarqand hozirda ham O‘zbekistonning yirik ilm-fan markazlaridan biri sanaladi. U yerda universitet, qishloq xo‘jalik, iqtisodiyot, tibbiyot, chet tillari, me‘morchilik - qurilish institutlari, o‘nlab kollej va litseylar faoliyat yuritmoqdalar. Shaharning qiyofasi kundan-kun ko‘rkamlashib boqmoqda. Tarixiy obidalar tamirlanib, zamonaviy binolar va inshootlar bilan uyg‘nlik kasb etib bormoqda.

REGISTON” MAQBARASI

SAMARQAND KO‘CHALARI

BUXORO

Buxoro — O‘zbekiston Respublikasining qadimgi shaharlaridan biri, Buxoro viloyatining maʼmuriy, iqtisodiy va madaniy markazi. Buyuk ipak yo‘lida yirik tijorat markazlaridan bo‘lgan.

O‘zbekistonning janubiy-g‘arbida, Zarafshon daryosi quyi oqimida joylashgan. Toshkentdan 616 km uzoqda. Aholisi 264 ming kishi (2001).

Hozirgi kunda Buxoro shahrida 30 dan ortiq yirik sanoat korxonasi mavjud.

Korxonalarda asosan mahalliy xom ashyo qayta ishlanadi. Ayrim korxonalar gaz va neft sanoati hamda qishloq xo‘jaligiga xizmat qilishga ixtisoslashgan. Buxoro to‘qimachilik kombinati („Buxoroteks“), qorako‘l zavodi, zardo‘zlik, pillakashlik fabrikalari, paxta, yog‘ekstraksiya, vino, g‘isht, remont mexanika

zavodlari, un, go'sht, uysozlik kombinatlari, poyabzal, tikuvchilik fabrikalari hamda hunarmandchilik tarmoqlari ishlab turibdi.

Shaharda 10 dan ortiq xorijiy mamlakatlar bilan hamkorlikda qurilgan qo'shma korxonalar faoliyat ko'rsatadi: "BuxTel" (Isroil) mayonez, "OmegaSitora" (Gretsiya) mo'yna buyumlari, "Gufik-Avicenna" (Hindiston) dori-darmon, "Marmar" (AQSH) qurilish materiallari ishlab chiqaradi. 1996-yilda Buxoroda Koreya Respublikasida ishlab chiqarilgan telefonstansiyalari o'rnatildi.

XIVA

Xiva – Xorazm viloyati markazidagi shahar. O'zbekistonning shimoliy g'arbida, viloyatning janubida Amudaryoning chap sohilida, daryodan 40 km janubda, 95 m balandlikda joylashgan. Shahar yonidan Polvonyop kanali o'tgan. Yaqin temir yo'l stansiyasi – Urganch (30 km). Maydoni 0,08ming km². Aholisi 89,5ming kishi (2017). Shaharning qadimgi qismidagi juda ko'p arxitektura yodgorliklariga boy bo'lgan Ichan Qal'a sharq-ning ekzotik shahar timsolini o'zida saqlab qolgan afsonaviy shahardir.

XIVA KO'CHALARIDA TUNGI MANZARA

XIVA. ICHAN QAL'A

ICHAN QAL'A KO'CHALARIDA

XIVA. ICHAN QAL'A XARITASI

FOYDALANISH UCHUN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. G.Rixsiyeva, M.Abdurahmonova, M.Qalandarov O‘zbek tili. (Intensiv kurs - jadvallarda) Toshkent 2013. 88b.
2. G.Rixsiyeva, M.Abdurahmonova O‘zbek tili. Toshkent 2014. 251 b.
3. G.Rixsiyeva, M.Abdurahmonova O‘zbek tili. Toshkent 2020. 224b.

MUNDARIJA

1- Dars	7
2 – Dars	29
3 – Dars	40
4 – Dars	55
5 – Dars	74
6 – Dars	92
7 – Dars.....	98
8 – Dars.....	112
Bilimlaringizni sinab ko‘ring.....	119
O‘zbekiston bo‘ylab sayohat.....	140
Foydalanish uchun adabiyotlar ro‘yxati.....	151

SHIRIN SADIKOVA

HULKAROY BOLTABOYEVA

XORIJLIKLAR UCHUN O‘ZBEK TILI

**(BOSHLANG‘ICH KURS)
(o‘quv qo‘llanma)**

Muharrir:

Shahzoda Hakimova

Texnik muharrir:

Fayzulla Azizov

Dizayner:

Vasiliy Bursev

“Muharrir nashriyoti”

6068

Terishga 2025-yil 16-iyunda berildi.

Bosishga 2025-yil 24-iyulda ruxsat etildi.

Bichimi: 60x84 1/16. “PT Serif” garniturasida
ofset bosma usulida ofset qog‘ozida bosildi.

10 shart. b.t. 9,03 hisob nashr. tab.

Adadi 70 nusxa. 43-son buyurtma.

“Muharrir nashriyoti” matbaa bo‘limida chop etildi.

100185, Toshkent shahri, Chilonzor tumani, 20A-mavzei,

So‘galli ota ko‘chasi, 5-uy. E-mail: muharrir@list.ru